

Norges Miljøvernforbund
Postboks 593
5806 BERGEN

Bergen den 1. oktober 2019

Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)
nve@nve.no

Norges Miljøvernforbunds høringsuttalelse for Nasjonal ramme for vindkraft.

Norges Miljøvernforbund (NMF) ber om at all videre vindkraftutbygging i Norge stanses, samt at gitte konsesjoner og tillatelser skal trekkes tilbake. Mengden gitte konsesjoner er allerede altfor høy, og er langt over bæregrensen for det landet og miljøet kan tåle.

Olje- og energidepartementet ga NVE i oppdrag å lede et arbeid med å utarbeide et forslag til nasjonal ramme for vindkraft på land jf. Meld. St. 25 (2015- 2016) (energimeldingen). NVE har fulgt opp dette oppdraget med å innhente kunnskapsgrunnlag fra Miljødirektoratet, Riksantikvaren og fra eget direktorat.

I prinsippet er kunnskapsinnhenting samt at utbygginger skal skje innenfor en overordnet plan i norsk forvaltning en selvfølge. For utbygging av vindkraft har dette i alle årene frem til denne dato imidlertid vært helt fraværende. Det som er innhentet av kunnskapsgrunnlag er kommet på plass altfor sent og er i vesentlig grad både utilstrekkelig og mangelfullt. Samtidig som forvaltningen nå har innhentet en del kunnskap får dette ingen konsekvenser for allerede gitte og ikke bygde konsesjoner. Mengden utbygde og ubygde konsesjoner er allerede så høyt at det berører store deler av det norske landskapet, og spesielt i høyereliggende og kystnære strøk, helt fra Lindesnes i syd og oppover langs hele landet, helt til våre helt nordligste deler mot Barentshavet. Hver konsesjon er i stor grad vurdert som et enkeltstående prosjekt, uten å vurdere samlet belastning innenfor de forskjellige konfliktområdene. Først deles en urovekkende stor mengde konsesjoner ut over en lav sko, så når mengden konsesjoner er blitt så stor at konfliktnivået i forhold til det norske folket er blitt stort så settes norske myndigheter kunnskapsgrunnlag i bestilling for å utarbeide en plan. Nasjonal ramme for vindkraft på land kommer i tillegg til alle gitte konsesjoner. Rekkefølge, premisser og praksis for vindkraftutbygging fra første konsesjon og frem til i dag evner bare å provosere og øke konfliktnivået ytterligere.

NMF har i mer enn 15 år arbeidet mot vindkraft i Norge. Vi så problemene rundt vindkraft allerede på et tidlig stadium og de argumentene vi brukte allerede da er akkurat like aktuelle i dag. I tillegg er kunnskapsgrunnlaget gjennom årene blitt betydelig utvidet og bekrefter våre konklusjoner ytterligere. Tilliten til dagens forvaltning er ikke til stede. Det meste har gått galt. Skal tilliten til norsk forvaltning gjenopprettes må dagens konsesjonsregime gjennomgås grundig og reformeres. Fremtidens forvaltning i Norge må være åpen og transparent. Det finnes ingen andre løsninger. Dagens forvaltningsregime kan uansett ikke fortsette i sin nåværende form og praksis.

Oddekalv om Vindkraft - 26. jan. 2013

<https://www.youtube.com/watch?v=UQpSnqwJq08>

Miljøvernforbundet mot vindkraft i Norge - 10. mai 2019

<https://www.youtube.com/watch?v=vtFclv7Dnto>

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Norges Miljøvernforbund har satt opp følgende premisser for god ressursforvaltning.

Premiss 1 - Forvaltning Side 3

God ressursforvaltning er å administrere våre nasjonale ressurser på oppdrag for fellesskapet og i tråd med fellesskapets interesser.

Premiss 2 - Kunnskap og kompetanse Side 4

Forvaltningen må til enhver tid inneha den høyeste kompetanse og kunnskapsnivå innen de berørte fagfelt.

Premiss 3 - Klima og energi Side 6

Klimaproblematikken må løses med de beste tiltak. En god løsning kan ikke være belastende for det problemet det skal løse.

Premiss 4 - Bærekraft og biodiversitet Side 11

Gode løsninger må være bærekraftige og fornuftige, både på et nasjonalt og på et internasjonalt nivå.

Premiss 5 - Alternative tiltak og rekkefølge Side 19

En fornuftig og god energipolitikk utnytter de kildene og tiltakene som gir best utbytte og som har færrest negative konsekvenser. Man må starte med de beste og mest skånsomme løsningene først.

Premiss 6 - Lovverk Side 20

En godt fungerende rettsstat har et godt fungerende lovverk. Lovene er gitt for å sikre fellesskapets interesser. Forvaltningen er ikke selv hevet over loven og må følgelig rette seg etter vedtatte lover.

Premiss 7 - Tillit Side 24

Tillit er en uskrevet kontrakt mellom myndighetene og dens oppdragsgiver, folket.

Premiss 8 - Folkehelsen Side 28

Sikre alle et godt miljø, god helse, og fremme livskvalitet slik at alle kan leve friske og sunne liv.

Premiss 9 - Natur, miljø og landskap Side 34

Natur, miljø og landskap skal betraktes og verdsettes som en ressurs som skal sikres på vegne av naturmangfoldet, biodiversiteten, alle innbyggere og for kommende generasjoner.

Premiss 10 - Retten til naturen som en ressurs Side 36

Alle skal ha like rettigheter til å kunne høste av, og utnytte de felles ressursene på en slik måte at de ikke fratrar andre de samme rettigheter.

Premiss 11 - Faser i konsesjonsprosessen, åpenhet og demokrati Side 39

All ressursforvaltning skal følge et gitt sett av faser der hver fase inneholder gitte betingelser og prosedyrer. Befolkningen skal gis innsyn i de kriterier som til enhver tid ligger til grunn for forvaltningens vektning og beslutninger.

Premiss 12 - Inngrep og skånsomhet Side 41

Alle tiltak skal gjennomføres på en slik måte at de negative konsekvensene for natur, miljø, biodiversitet, mennesker og samfunn aller best kan unngås eller at de blir så minimale som overhodet mulig.

Premiss 13 - Opprydding og tilbakeføring Side 42

Ingen tillatelser må gis eller tiltak igangsettes før det foreligger gode konkrete løsninger for miljøhåndtering og opprydding, og der tiltaket har en begrenset varighet skal også konkrete planer og løsninger for en god tilbakeføring være på plass.

Premiss 14 - Tilsyn, kontroll og oppfølging Side 45

Alle tiltak skal gis en tilstrekkelig og god oppfølging ved tilsyn og kontroll i alle nødvendige faser. Uregelmessigheter skal ha konsekvenser, påtales og bringes tilbake til en ideell tilstand.

Premiss 15 - Nasjonale og internasjonale forpliktelser Side 47

Norge er en del av et globalt fellesskap der Norge forvalter ressurser av både nasjonale og internasjonale verdier. Norge plikter derfor å etterfølge sine internasjonale avtaler og konvensjoner landet er tilsluttet.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593 Tlf: 55 30 67 00

5806 BERGEN Faks: 55 30 67 01

Skuteviksboder 24

Bank: 9521.05.71982 Org.nr. 871 351 082 MVA

Internett: www.nmf.no Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261

Grønland

0134 OSLO

Tlf: 55 30 67 00

Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446

9255 TROMSØ

Tlf: 913 57 125

Epost: nord@nmf.no

Premiss 1 - Forvaltning

God ressursforvaltning er å administrere våre nasjonale ressurser på oppdrag for fellesskapet og i tråd med fellesskapets interesser.

Her ligger mye av roten til det økte konfliktnivået. Forvaltningen ved NVE og OED fremstår i altfor stor grad som ensidig på utbyggernes side, mens befolkningens interesser og behov tilsesettes eller overses. For den vanlige mann og kvinne i Norge fremstår norske myndigheter som en motstander av folket ved å innta felles front med utbyggere. Følelsen av å stå alene mot en samlet motstand som besitter nærmest ubegrensede ressurser til å fremme sin agenda gir grobunn for det vi opplever nå i disse dager av frustrasjon, avmakt og sinne. Hvem jobber våre forvaltningsmyndigheter egentlig for?

Norsk forvaltning har som oppgave å forvalte fellesskapets ressurser på en slik måte at ressursene best mulig utnyttes og tas vare på, ikke bare på vegne av dagens befolkning, men også på vegne av kommende generasjoner. Det er det norske folket som er landets eiere og forvaltningens oppdragsgiver, ikke motsatt. Dagens forvaltningsregime i vindkraftssaker har så mange feil og mangler at det inngir konflikt i stedet for tillit. Dette er vi ikke tjent med, og NMF vil fortsette arbeidet med å rydde opp i dagens regime og bidra til en konstruktiv utvikling som kan gi oss en forvaltning som ivaretar gode forvaltningsprinsipper til beste for alle innbyggerne og for kommende generasjoner.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593

5806 BERGEN

Skuteviksboder 24

Bank: 9521.05.71982

Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00

Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA

Epost: nmf@nmf.no**Region Sør / Øst**

Postboks 9261

Grønland

0134 OSLO

Tlf: 55 30 67 00

Epost: oslo@nmf.no**Region Nord-Norge**

Postboks 446

9255 TROMSØ

Tlf: 913 57 125

Epost: nord@nmf.no

Premiss 2 - Kunnskap og kompetanse

Forvaltningen må til enhver tid inneha den høyeste kompetanse og kunnskapsnivå innen de berørte fagfelt.

Etter at konsesjonsbehandlingen av vindkraftsaker ble overført fra tidligere å ha blitt behandlet etter plan- og bygningsloven og over til energiloven er det nå plutselig NVE som er ekspertene på alt som omhandler natur, naturmangfold, landskap, friluftsliv, berørte næringer, klimakostnader (LCA), miljø, helse osv, osv...

Miljødirektoratet utarbeidet i 2015 rapporten **VINDKRAFT: Håndteringen av miljøhensyn i konsesjonsordningen**. Denne rapporten ble rett etter publiseringen fjernet fra Miljødirektoratets nettsider, og har vært utilgjengelig for offentligheten.

<https://www.nmf.no/2019/06/27/miljodirektoratets-rapport-om-vindkraft-2015-skjult-for-offentligheten/>

Den er imidlertid etter påtrykk nylig igjen blitt gjort tilgjengelig og kan lastes direkte her.

<https://tema.miljodirektoratet.no/Documents/Nyhetsdokumenter/vindkraft-miljohensyn-konsesjonsordningen201015.pdf>

Miljødirektoratet påpeker her en rekke problemer med håndtering av vindkraftsaker. De skriver blant annet at:

«Miljødirektoratet mener at kunnskapsgrunnlaget som fremkommer i KUene [konsekvensutredningene] ofte ikke gir et tilstrekkelig bilde av virkninger for de berørte miljøverdiene. Dette svekker beslutnings-grunnlaget i avgjørelsen av om prosjektene bør få konsesjon eller ikke».

NVE skjuler sin egen inkompetanse ved å stadig egrunne sine vedtak med at "fordelene er større enn ulempene". Kompetanse, eller mangelen på denne, betyr ingenting. Lover eller forskrifter betyr heller ingenting. Fordelen er alltid større enn ulempene. Det hele fremstår derfor som en skinnprosess der det utad skal virke som forvaltningen har al nødvendig kunnskap og benytter denne til å fatte korrekte og nøye vektete beslutninger, men realiteten er at mangelen på kunnskap og kompetanse skjules på denne måten.

Det er også problematisk at den generelle befolkning innenfor flere og flere fagfelt synes å inneha en betydelig høyere kompetanse og viten enn de myndigheter som skal forvalte fellesskapets ressurser og interesser. I tillegg så fjerner faktisk myndighetene viktige styringsverktøy fra kunnskapsgrunnlaget, som tilfeller er for **INON (Inngrepsfrie naturområder)**.

INON ikke tilpasset vindkraftutbygginger

Vindkraftutbygginger utgjør en form for vidtgripende inngrep som ikke eksisterte da INON modellen ble utformet. Både synlighet av turbinmaster og rotorblader på dagtid, og kraftige refleksblink nattetid er synlige over lange avstander og vil medføre en betydelig forringelse av omkringliggende landskap og INON områder.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593 Tlf: 55 30 67 00

5806 BERGEN Faks: 55 30 67 01

Skuteviksboder 24

Bank: 9521.05.71982 Org.nr. 871 351 082 MVA

Internett: www.nmf.no Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261

Grønland

0134 OSLO

Tlf: 55 30 67 00

Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446

9255 TROMSØ

Tlf: 913 57 125

Epost: nord@nmf.no

Dagens synlighetskart omfatter bare unntaksvis områder utover 10 km fra vindturbinene. De omfatter i tillegg kun det gjeldende anlegget eksklusivt, men grunnet andre anlegg og konsesjonssøknader, så skulle det vært et krav om at disse skulle vært vist akkumulativt for å gi et riktig bilde av konsekvensene ved den aktuelle utbyggingen i forhold til også andre eksisterende eller planlagte anlegg. Det gjør det pr. Dags dato imidlertid ikke og et synlighetskart vil da heller ikke gi befolkningen noe realistisk bilde av et konsesjonssøkt anlegg.

Når man også legger til at Miljødirektoratet ikke har kartlagt eller oppdatert kartet i forhold til senere tap av INON områder etter 2012, så mangler faktisk et viktig redskap til å kunne vurdere konsekvensene av en konsesjonssøknad.

Regjeringen skroter INON som verktøy

I Regjeringens politiske plattform, Sundvolden-erklæringen, er det ettertrykkelig fastsatt at INON skal utvikles som verktøy i arealforvaltningen, jf. punkt 13, Miljø og Klima:

«Lokal medvirkning er viktig i forvaltning av naturressursene, og regjeringen vil ha forsøk med grunneierstyrt forvaltning av verneområder. Regjeringen vil utvikle «inngrepsfrie naturområder» (INON) som verktøy i arealpolitikken.»

Nåværende regjering bruker ikke begrepet inngrepsfrie naturområder, men i stedet begrepet større sammenhengende naturområder. I forslag til statsbudsjett for 2015 (Prop. 1 S 2014-2015) uttaler Klima- og miljødepartementet følgende på s. 182:

«Regjeringa har fjerna formelle bindingar til inngrepsfrie naturområde (INON) i regelverk. Likevel er det eit mål å ta vare på dei miljøverdiane som er knytt til dei større samanhengande naturområda. Til dømes skal viktige område for friluftsliv og opplevingar i naturen og viktige område for naturmangfald framleis takast omsyn til i arealforvaltninga.»

Regjeringen fastslår at formelle bindinger til INON er fjernet i regelverket, hvilket må ses på som en oppfølging av uttalelsene i Sundvolden-erklæringen. En naturlig forståelse av ordlyden «avvikle inngrepsfrie naturområder INON som verktøy i arealpolitikken» tilsier at INON ikke skal brukes i det hele tatt i arealforvaltningen. Dette gjenspeiles også av at Miljø-direktoratet ikke har oppdatert kartene for inngrepsfrie områder etter 2012.

En ting er at forvaltningsmyndighetene ikke inntar ny kunnskap og holder sitt kunnskapsnivå på høyde med høyeste kompetanse og kunnskapsnivå, de fjerner likegodt viktig kunnskapsgrunnlag fra konsesjonsbehandlingen. Fullstendig forkastelig og håpløst.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00

Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA

Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 3 - Klima og energi

Klimaproblematikken må løses med de beste tiltak. En god løsning kan ikke være belastende for det problemet det skal løse.

Hele premisset for utbygging av vindkraft har vært å redde klimaet med "grønn energi". NMF så fra første dag at dette hverken var bærekraftig som klimatiltak eller noen god energiløsning.

Som klimatiltak er vindkraften fullstendig ubruklelig. Ikke bare gir den ustabil kraftproduksjon og store kostbare og arealkrevende oppgraderinger og utbygginger av linjenettet, men den er i seg selv en ren klimabelastning. Det koster rett og slett altfor mye fossil energi å hente flere hundre tonn metaller og materialer pr turbin ut av moder jords lagre (diesel), smelte og produsere (kullkraft), frakte rundt halve jordkloden (tungolje og diesel), sprengte fjellknauser, kappe ned skog og grave opp og fylle igjen torvmyrer (diesel og frislipp av klimagasser). Dette er ikke bærekraftig, og med vindkraftprosjekter som bl.a Høgjæren, Andmyran, Kjølberget i Finnskogen og en rekke andre som ikke vil klare å nedbetale klimakostnadene innenfor en konsesjonsperiode så faller myndighetenes klimaargument. Vindkraften beslaglegger på denne måten store arealer (skog/myr/vegetasjon) som årlig fanger store mengder CO₂ fra atmosfæren og binder det i jordsmonnet, og omgjør dem til livløse områder uten en slik produksjonsevne. Skogen og myras rolle karbonfangst overses som ressurs i vindkraftsaker. Man ødelegger myrer og skog med store arealkrevende vindkraftutbygginger og bruker store ressurser på kunstig CO₂ fangst og lagring på kontinentalsokkelen. Tilbake til vindkraftprosjektene som bygges i myr. Det er ikke bare anlegg som Høgjæren og Andmyran som bygges i myr. De fleste vindkraftanlegg har varierende grad av naturtypen myr som blir berørt. Flere anlegg gir enorme utslipp av klimagasser og ødelagt funksjonsevne for CO₂ opptak. Når slike utrolig dårlige og klimabelastende utbygginger både gis konsesjon, og senere opptil flere påfølgende fristutsettelse, så må det foreligge helt andre og underliggende føringer i forvaltningen enn det som formidles utad, og klimaargumentet fremstår dermed som et rent vikarierende motiv for noe helt annet. Troverdigheten er blåst bort med vinden...

Samtidig er det en tiltakende og omfattende sløsing med energi forbundet med effekttap på handel med Europa. At vi må eksportere et kraftoverskudd, og importere kraft i perioder med lite vann i magasinene eller lite nedbør er helt i tråd med en god og forutsigbar energipolitikk. Kapasitet for forsyningssikkerhet har vi dekket inn for flere tiår siden. Problemet nå er at vi har fjernet oss fra en energipolitikk med forutsigbarhet til fordel for en omfattende energiutveksling med Europa og bygging av ytterligere utenlandskabler som vi ikke trenger.

Fra produsent i Norge til forbruker i Europa forsvinner store mengder energi i effekttap, de samme skjer når vi importerer samme mengde energi tilbake rett etterpå. Problemet er at den store, omfattende og unødvendige handelen med energi som går mellom Norge og Europa kun for å maksimere de såkalte flaskehalsinntektene, overveiende kun i et økonomisk perspektiv. Denne handelen går med samme mengdene energi, frem og tilbake på time-, døgn-, ukes- og månedsbasis.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Her er det ikke så rent få Altakraftverk i energimengde som forsvinner underveis i effekttap. Mye av denne handelen er kun fundert i økonomiske motiver. I et klimaperspektiv blir det hele ganske meningsløst. Det beste klima- og energitiltaket er å unngå å sløse med energi. Derfor er det alltid best å ha mest mulig av energiproduksjonen å nær forbruker som mulig.

Dette er enda flere moment som gjør den norske energipolitikken så uforståelig for folk. Hvorfor må vi bygge ut mer vindkraft i Trøndelag når det er i München de trenger energien? Hvorfor er det så viktig for Norge å opprettholde denne handelen om sløser vekk så enorme mengder energi kun for økonomiske motiver? Har vi ikke penger til å holde energisløsingen på et minimum?

Vi belaster klimaet over flere tiår for at godt betalte blå russ skal kunne telle sine såkalt grønne kilowatt, fra første driftstime. Miljøproblemene og klimakostnadene skjuler vi i andre land og presenterer regnestykker som nærmest viser at vindkraften er manna fra himmelen.

Vindkraften og dens premisser og konsekvenser blir dermed en ren utbytting av jordens ressurser og samtidig ødeleggelse av økosystemenes naturlige klimafunksjoner. Med andre ord; Vindkraft er og blir en ren klimabelastning.

Faktaark om bruk av skotsk karbonkalkulator myr

<https://www.gov.scot/publications/carbon-calculator-for-wind-farms-on-scottish-peatlands-factsheet/>

Skotsk karbonkalkulator

<https://informatics.sepa.org.uk/CarbonCalculator/index.jsp>

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

NVE gjør i sin RAPPORT Nr. 17/2019 Nasjonal ramme for vindkraft - Temarapport om klimaavtrykk og livssyklusanalyser

<http://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/201903419/2731441>

to meget grove feil der de allerede i sammendraget gjør sine konklusjoner både ved å fremsette tallet for klimaavtrykk til vindkraft et livssyklusperspektiv på mellom 3 - 46 g CO₂/kWh, og samtidig sammenligner disse tallene med kullkraft og gasskraft og påstår at det vindkraftverk er nedbetalt klimamessig på under 3-5 måneder. **Dette er ikke bare grovt feil, men også direkte uansvarlig av en "nøytral" forvaltningsmyndighet.**

For det første så fremkommer ikke tallet 3g CO₂/kWh noe sted når en tar hensyn til naturtyper, og dernest så må en sammenligne med den reelle kraftproduksjonen i Norge og ikke den verst tekkelige en finner i andre land.

Tall fra Norsk varedeklarasjon 2018 (NVE, og Norges Miljøvernforbund

<https://www.nve.no/energiforsyning/varedeklarasjon/nasjonal-varedeklarasjon-2018/>

CO₂-utslipp fra produksjon av kraft avhenger av energikilde (kull, gass, vann o.a.). I AIBs beregning av Europeisk restmiks er det lagt til grunn CO₂-faktorer i ekvivalenter per produksjonsteknologi, basert på livsløpsanalyser (LCA). CO₂-faktorer basert på livsløpsanalyser inkluderer opp- og nedstrøms effekter i hele verdikjeden for elektrisitetsproduksjon. I AIBs beregning er det angitt følgende CO₂- faktorer:

Biogass: 176 g/kWh
Gasskraft: 566 g/kWh
Vindkraft: 20 g/kWh
Vannkraft: 6 g/kWh

98% av total produksjon

Brukes utslippstall fra teknologiene som ovenfor kan CO₂-faktoren for norsk kraftproduksjon anslås til 16,4 g/kWh i 2017.

2017: 16,4 g/kWh
2018: 18,9 g/kWh
-en økning på 11,5 %

Hva ligger bak tallene?

Vi så raskt at vindkraft kom dårligere ut enn gjennomsnittet av kraftmiksen. Livsløpsanalysen viste at vannkraft forurenses 6 g CO₂/kWh og representerer 98% av elproduksjonen.

Det resterende trekker gjennomsnittet opp til 16,4 g (2017) og 18,9 (2018). Hva har skjedd på dette året i norsk kraftproduksjon? Det er bygget ut vindkraft.

Vi ville sjekke tallet på CO₂-utslipp fra vindkraft, som var oppgitt til 20 g CO₂/kWh. Vi fant ingen bakgrunnstall fra NVE. Vi lurte også på hvorfor kullkraft forsvant på oversikten over fossile

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

varmekilder i 2017 og 2018.

Vi begynte å sette opp et regneark med CO₂-ekvivalenter/utslipp på transport, sprenging, veibygging, komponenter i vindturbiner, fundamenter og CO₂-lagre i naturarealer som vil slippes ut ved bygging av vindturbinanlegg.

Vi regnet nøkternt på CO₂-frigjøring i natur, vi har ikke tatt med f.eks linjenett ut av anlegget, kaibygging for ilandføring, båttransport f.eks fra Indonesia, servicebygg og trafoanlegg.

Utregningen for myr, går på at ved bygging av ett fundament i myr, vil det foregå en uttørring i en sirkel på diameter 200 m. Vi har regnet på naturtype grunn myr: 30-100 cm CO₂-lager 121 kg/m².

Forskning fra Skottland viser at uttørring kan foregå i en sirkel på opp til 400 m (4x mer enn vi har kalkulert).

(Dyp myr kan i tillegg ha 346 kg CO₂ lagret pr. m².) Worst case kan da gi 8 x mer utslipp enn vår kalkyle). Vi regnet ut at effektiv produksjon foregår i 30% av tiden. En vindturbin har en gjennomsnittlig levetid på 20 år iflg. Vestas, som produserer vindturbiner.

En konsesjon varer 25 år. Hvis konsesjonen skal overholdes, må turbinene/gearhus/generator (Nacelle), rotor og vinger byttes etter 20 år, og det vil ikke være lønnsomt å bytte så dyre komponenter (demontere de gamle, og sette opp nye).

NVE sine tall (Norsk varedeklarasjon):

Vindkraft: 20 g CO₂/kWh

Norges Miljøvernforbunds tall:

Fjell: 32 g CO₂/kWh

Skog: 45 g CO₂/kWh

Grunn myr: 65 g CO₂/kWh

Dyp myr: 213 g CO₂/kWh

Konklusjon:

Vindkraft kan ikke defineres som klimavennlig eller «fornybar».

Utslipp fra vindkraft vil være fra 5- 35,5 x utslipp fra vannkraft, som har 6 g CO₂/kWh Worst case (dyp myr) tilsvarer ca. 50% av CO₂-utslippet fra gasskraft.

Vindkraftanlegg i myrområder belaster atmosfæren og vil ALDRI kvalifisere for bygging.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

NVEs svindel med tall

Det koster mer CO₂ å sette opp et vindkraftverk enn den energien det klarer å produsere. Et vindkraftverk i myr forurenser faktisk like mye som et gasskraftverk. Det som er oppsiktsvekkende og alvorlig er at NVE har skjult denne sannheten ved å bruke feil tall som sammenligningsgrunnlag og har underrapportert de klimatallene de har brukt. Dette tallgrunnlaget har blitt brukt politisk til å vurdere vindkraften mot andre energikilder, noe som har fått dramatiske konsekvenser med mange godkjente anlegg som er blitt solgt inn av NVE og myndighetene som et bidrag til klimabalansen. Det reelle regnestykket derimot, viser at vindkraft i Norge er en ren klimabelastning uten noen muligheter til gevinst.

En ting er at NVE har benyttet tall som er altfor lave, men det kanskje mest alvorlige er at de har sammenlignet disse tallene mot restmiksen og ikke mot den reelle energimiksen som vi faktisk produserer. Forskjellen ligger i at det meste av vår rene energi "selges" til utenlandske kunder som noen tall på et papir som kalles opprinnelsesgarantier. Vi produserer faktisk hele 98% ren fornybar kraft her i Norge, der det meste kommer fra vannkraft. Vannkraften har veldig lave verdier for CO₂ pr. kilowatt, mens den restmiksen som NVE sammenligner tallene for vindkraft imot får veldig høye CO₂-utslipp. Til tross for at vi produserer 98% ren energi, sammenligner NVE CO₂-kostnadene for vindkraft opp mot en restmiks, som for 2018 består av 58% fossilt og 33% atomenergi. Dette gir mye høyere CO₂-utslipp enn den energien vi faktisk produserer her i landet. Når NVE sammenligner CO₂-utslippene for et vindkraftanlegg mot disse tallene i stedet for de reelle tallene for den energien vi faktisk produserer blir regnestykket helt feil og misvisende.

Til og med om vi benytter NVEs egne tall så gir vindkraft i Norge en dårligere balanse enn om vi kun hadde brukt den vanlige restmiksen uten å bygge vindkraft. Når vi benytter verdiene fra vår reelle kraftproduksjon som sammenligningsgrunnlag kommer vindkraften ut som en klimaversting som i de fleste tilfellene aldri vil kunne tilbakebetale CO₂-utslippene. Dette er alvorlig.

Vindkraften krever store mengder metaller og materialer å produsere, i tillegg til frakt, anleggsarbeid m.m. Alt dette gir CO₂-utslipp. I tillegg så må tallene justeres for hvilke naturtyper anlegget bygges i. Et vindkraftanlegg i myr, slik som Andmyran vindkraftverk på Andøya i Nordland eller Høg-Jæren i Rogaland, vil det ta over 60 år å generere nok energi til å dekke inn kostnadene som er investert i CO₂-utslipp (og dette er kun basert på naturtypen og ikke medregnet CO₂-utslipp ved produksjon av vindturbinen, frakt og anleggsarbeid). Da kunne vi like gjerne satt opp et gasskraftverk. Til og med det ville belastet klimaet betydelig mindre enn vindkraftverket fordi alle CO₂-kostnadene til et vindkraftverk kommer før det får generert så mye som en eneste kilowatt. Et gasskraftverk til sammenligning vil fordele CO₂ mesteparten av utslippene over flere år.

NVEs manipulering med tall har fått store konsekvenser og i og med at disse tallene har dannet grunnlaget for politiske beslutninger har de faktisk teppelagt hele det norske landskapet med klimabelastende vindkraft.

Ikke bare medfører det en storstilt naturrasering vi aldri har sett maken til, men vi ødelegger med disse utbyggingene i tillegg. Erttertiden vil dømme oss hardt for de feilgrep som er blitt gjort.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 4 - Bærekraft og biodiversitet

Gode løsninger må være bærekraftige og fornuftige, både på et nasjonalt og på et internasjonalt nivå.

Vi lever i en tid med store forandringer, og der både naturen og miljøet er under stadig større press. Dette truer ikke bare enkelte arter, men hele økosystemer, og ikke minst, hele vårt eksistensgrunnlag. Den aller største trusselen er i følge FNs naturpanel tap av arealer. I så måte er det ingen andre inngrep som legger beslag på større arealer og i et like stort tempo som vindkraften.

Det kanskje aller mest alvorlige er at Norge nå faktisk er i ferd med å utrydde Norges eneste endemiske klimatilpassede art, smølalirypa, som en direkte konsekvens av utbyggingen av vindkraft. Smølalirypa som er en genetisk underart av lirype er definert som endemisk, dvs. at den kun eksisterer på øyene Smøla, Hitra og Frøya i hele verden. Dette er en spesiell ansvarsart som Norge er forpliktet til å ta vare på. Samtidig er det påfallende at denne unike underarten av lirype som er tilpasset et mildt og snøfattig kystklima står i direkte fare for utryddelse på grunn av vindkraften som jo nettopp skulle være redningen for klimaet. Skulle vi oppleve en temperaturøkning og mer snøfattige vintrer er den skandinaviske stammen av lirype sårbar og utsatt, mens den genetiske underarten som er tilpasset slike forhold risikerer utryddelse. Dette blir som å trekke ut bunnpluggen i Noahs Ark før den får lagt til land.(!)

Til nå er over 500 fugler drept i anlegget på Smøla alene, herav mer enn 200 smølalirype, 100 havørn, og en rekke andre fugl. Det som er spesielt er at dette er tall fra kun ett vindkraftverk. I ettertid er det blitt bygget mange flere, og enda flere er under bygging og er gitt konsesjon.

Det alvorlige er at de fleste anleggene er plassert midt i trekkrutene til flere fuglearter. Dette vises godt i den klagen Fylkesmannen i Vestland (Hordaland og Sogn og Fjordane) sendte til Olje- og energidepartementet den 19.08.2019 som klage på MTA plan for Lutelandet vindkraftverk.

http://www.birdlife.no/innhold/bilder/2019/08/27/6273/klage_pa_godkjenning_av.pdf

Her vises det klart og tydelig hvordan vindkraftverkene plasseres som perler på en snor langs den smale korridoren for fugletrekk som går langs denne delen av vestlandskysten.

Vindturbiner midt i hovedkorridoren for trekkfugl

Radartellingene på Guleslettene registrerte i løpet av 6 uker høsten 2018, 18 000 enkelt individ og 8000 flokker. I løpet av 12 uker våren 2019 ble det registret en million enkeltindivid og om lag 230 000 flokker. Registreringene fra radaren som var plassert midt i konsesjonsområdet til planlagte Bremangerlandet vindkraftverk viste våren 2018, 338 588 fuglebevegelser, radaren her skiller ikke mellom enkelt individ og flokker. Grunnet tekniske problemer ble undersøkelsen på høsten mislykket. Fylkesmannen anslår her at det i løpet av vår og høst passerer et par millioner fugl igjennom det planlagte vindkraftverket. Dette står i sterk kontrast til konsekvensutredningene for de 5 vindkraftverkene.

For Lutelandet med sine 10 turbiner skriver NVE «Basert på konsekvensutredningen, innkomne høringsuttalelser, andre opplysninger og eksisterende kunnskap om fugl og vindkraftverk, mener NVE at tiltaket alene ikke vil ha vesentlig betydning for truede og

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

sårbare fuglearter, jf. naturmangfoldloven § 5.»

For Guleslettene med sine 47 turbiner er utbyggers konklusjon, «Samlet forventes utbygging av vindkraftverket å påvirke fugl i influensområdet i middels omfang. Når området er av middels verdi vil utbygging gi middels negativ konsekvens for fugl.»

For Bremangerlandet med sine 18 turbiner er konsesjon gitt uten at problemstillingen rundt fugl er grundig vurdert. For Hennøystanda med sine 13 turbiner, er konklusjon «Liten eller ingen innvirkning på fugl.»

For Okla med sine 6 turbiner skriver utbygger: «Det foregår et omfattende fugletrekk forbi Stadlandet hver vår og høst. Mesteparten av fugletrekket over Stad, og da spesielt sjøfugl, trekker langs eller nær sjøen på vestsiden av Stadlandet og således noen kilometer unna det omsøkte planområdet. Den øvrige fuglefaunaen i planområdet framstår som artsfattig og alminnelig.»

Den utførte registrering av fugl viser at trekkende fugl flyr i en høyde mellom 0 og 300m når de passerer over fjellplatåene. Diameteren på turbinbladene på disse 5 anleggene er fra 117m til 150m så halvparten av fluktruten til fuglen som passerer igjennom vindkraftverkene er blokkert av rotorblader som utvilsomt vil skade og ta livet av store mengder fugl.

<https://www.firda.no/synspunkt/fornybar-energi/vindkraft/vindturbiner-midt-i-hovedkorridoren-for-trekkfugl/o/5-15-881601>

Denne smale korridoren som brukes av trekkfuglene strekker seg videre nordover gjennom Møre og Romsdal, Trøndelag og videre gjennom våre nordligste fylker. Det samme finner vi sørover gjennom Rogaland og Agderfylkene. Trekktruten til våre migrerende fugler er et smalt bånd som går langs kysten, og når de fleste vindkraftverkene, bygde og konsesjonsgitte befinner midt i denne korridoren oppover langs hele kysten fra sør til nord er dette ekstremt alvorlig. Ingen av oss kjenner de endelige konsekvensene til det som er satt igang. Alt vi vet er at samlet belastning for fugl er langt over bæreevnen til flere av våre arter. Erfaringene fra Smøla gir oss varselet om at dette kan bli en økologisk katastrofe, allerede innenfor de nærmeste årene. Grunnen til at det er tallene fra Smøla vi hele tiden referer til er at det kun er ved dette vindkraftanlegget det er foretatt systematiske undersøkelser og tellinger. Ingen andre anlegg har tilsvarende undersøkelser, men det er god grunn til å anta at de høye dødstallene for flere viktige fuglearter ikke er unike.

Faktisk.no: 100 havørner funnet drept av vindturbiner på Smøla

"Registreringen av døde fugler startet i 2006. Fra da og til april 2019 hadde det blitt funnet 96 havørner drept av vindturbiner på Smøla. Da denne faktasjekken ble publisert, hadde antall døde havørner passert 100, ifølge Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Til sammen har forskerne registrert over 500 døde fugler i vindparken. Rundt 200 liryper, tre kongeørner og flere typer falker er registrert døde. I tillegg kommer et stort antall mer vanlige fugler som svaner, gjess og kråker."

<https://www.tu.no/artikler/faktisk-no-100-havorner-funnet-drept-av-vindturbiner-pa-smola/475269>

Norges Miljøvernforbund - Blir Smølalirypa vår neste geirfugl?

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

<https://www.nmf.no/2019/08/15/blir-smolalirypa-var-neste-geirfugl/>

Norges Miljøvernforbund utarbeidet en fagrappport om smølalirypas situasjon som den 16.05.2019 ble sendt inn som en klage/anmodning til følgende departement og myndighetsinstitusjoner;

Klima- og miljødepartementet, Olje- og energidepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Trøndelag, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Artsdatabanken, FN-Sambandet, Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd for Miljø og Klima (MR-MK), Kontroll- og konstitusjonskomiteen.

I sin behandling av klager skriver OED 6/6-2019 følgende om smølalirypa:

Departementet har også mottatt brev av 16. mai 2019 med diverse vedlegg, fra Norges Miljøvernforbund, der forbundet uttrykker bekymring for forekomstene av smølalirype på Frøya, og mener det må tas hensyn til denne.

4.4. Smølalirype

Etter at klagesaken ble oversendt departementet, har Norges Miljøvernforbund uttrykt bekymring for vindkraftverkets betydning for forekomstene av smølalirype på Frøya. Forbundet peker på at smølalirypa er en underart av lirype, som bare forekommer på Hitra, Smøla, Frøya og omkringliggende øyer, og at bestanden av smølalirype er under press. Forbundet peker videre på at det er dokumentert kollisjoner mellom rype og vindturbiner på Smøla og Hitra.

Departementet er kjent med at det er registrert tilfeller av rypedød som følge av kollisjoner med vindturbiner på Hitra og Smøla. På Smøla er det blant annet registrert flere tilfeller der rype kolliderer med selve turbintårnet. Dette har resultert i at det blant annet er gjort forsøk på å male den nederste delen av turbintårnet i kontrastfarge. Departementet finner at erfaringer fra forsøk med avbøtende tiltak på Smøla skal legges til grunn for oppfølging av Frøya vindkraftverk, jf. anleggskonsesjonen punkt 7 og prinsippet i naturmangfoldloven om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. På denne bakgrunn fastsettes følgende tilleggsvilkår for godkjenning av MTA-planen:

Med det formål å redusere mulig skader for bestanden av smølalirype, kan NVE i driftsperioden pålegge ytterligere avbøtende tiltak, slik som maling av turbiner med kontrastfarge.

Departementet viser for øvrig til at det i medhold av anleggskonsesjonen punkt 7 kan pålegges tiltakshaver å undersøke virkninger for naturmangfold i driftsperioden.

https://www.regjeringen.no/contentassets/51110b1611974d23a8a408cc74e5c959/mta_froya.pdf

Her står man med en overhengende risiko for å utrydde en art og et unikt genmateriale tilpasset klimaendringene ved et mildere klima, og så er alt man velger som tiltak å sette som betingelse at; ...kan NVE i driftsperioden pålegge utbygger noen penselstrøk med en malerkost. Kan... Kanskje... Muligens... Dette kunne vært håndtert og stoppet på et mye tidligere tidspunkt, og i stedet velger man altså dette..(!) Norsk forvaltning på sitt aller beste. Skammelig.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Situasjonen er alvorlig og norske myndigheter ser ikke ut til å ta denne saken alvorlig. Det spesielle her er at utbyggingen i smølalirypas siste urørte leveområder på Frøya kunne vært unngått om myndighetene hadde tatt denne saken med det alvorret som er påkrevd. Regjeringen sitter derfor med det fulle ansvaret for smølalirypas eksistens og fremtid.

Last ned Miljøvernforbundets fagrapport om smølalirypas situasjon og usikre fremtid:

https://www.nmf.no/wp-content/uploads/2019/05/2019-05-16_NMF_Smoelalirype_B.pdf

Denne saken rundt smølalirypas situasjon og trusler er på mange måter ekvivalent med dagens ukontrollerte regnskogsbranner, for hvordan skal vi fortelle andre land at de må ta vare på sin regnskog og andre viktige naturverdier, når vi selv, med viten og overlegg gjør nøyaktig det samme i vårt eget land? Og attpåtil når det faktisk er Norge ved statsminister Erna Solberg som leder arbeidet med å oppfylle FNs Bærekraftsmål internasjonalt, og Klima- og miljøminister Ola Elvestuen valgt til president for FNs miljøforsamling. Er dette en dårlig spøk? Med så elendig, og direkte naturfientlig politikk her på hjemmebane, der vi faktisk med viten og overlegg risikerer å utrydde en genetisk unik ansvarsart og gjør alt vi kan for å IKKE overholde betingelsene i FNs bærekraftsmål, så er disse vervene til statsministeren og miljøvernministeren helt uforståelige.

Solberg får fornyet FN-tillit i toppverv

FN-sjefen ber statsminister Erna Solberg (H) fortsette å lede FNs arbeid mot fattigdom, klimaendringer og ulikhet.

FNs generalsekretær António Guterres kunngjorde torsdag kveld at Solberg skal lede arbeidet med å oppfylle FNs 17 bærekraftsmål også fremover.

Den norske regjeringssjefen har allerede hatt toppvervet siden januar 2016 og skal fra nå av lede arbeidet sammen med Ghanas president Nana Addo Dankwa Akufo-Addo.

"– Jeg er takknemlig for fornyet tillit fra FNs generalsekretær til å fortsette arbeidet med å skape oppmerksomhet og engasjement om bærekraftmålene, sier Solberg."

"– Vi vet at arbeidet med å nå bærekraftmålene er avhengig av alle lands innsats både nasjonalt og internasjonalt. Bærekraftig utvikling fordrer at alle sektorer i samfunnet er involvert. Myndigheter, næringsliv, sivilt samfunn, akademia og hver enkelt av oss er partnere i bærekraftskampanjen", sier statsministeren.

<https://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2019/solberg-far-fornyet-fn-tillit-i-toppverv/>

Ola Elvestuen valgt til president for FNs miljøforsamling

Klima- og miljøminister Ola Elvestuen ble 15. mars 2019 valgt til president for FNs miljøforsamling. Han har vervet i to år.

<https://www.fn.no/Nyheter/Ola-Elvestuen-valgt-til-president-for-FNs-miljoeforsamling>

Norge er forpliktet til å utforme politikk og tiltak som skal sikre bærekraft og naturmangfold. Dette er skissert opp i Norges Miljømål; <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal> Miljømål 1, Naturmangfold <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/> er klare og tydelige, men statusen for de enkelte delmål er imidlertid nedslående;

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Miljømål 1.1 Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester

Statusen i norske økosystem varierer fra over til under middels på skalaen

Vindkraften beslaglegger og endrer store arealer, flere steder og i flere naturtyper med uoprettelig skade. Intakte og velfungerende økosystemer endres til industriområder med et enormt nettverk av anleggsveier, fundamenter, oppstillingsplasser, store og dominerende veiskjæringer, sprengte fjellknauser, ødelagte skoger, oppgravde, gjenfylte og drenerte myrer. Fugler mister sine hekke- og jaktområder, og dødeligheten i vindturbinene er langt over bæregrensen. Fullt intakte økosystemer blir stykket opp og ødelagt for all fremtid.

Den omfattende utbyggingen av vindkraft er IKKE forenelig med Miljømål 1.1.

Miljømål 1.2 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nært truede arter og naturtyper skal bedres

Tilstanden og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper er sprikende og ujevn, og generelt ikke god nok til at målet nås.

Smølalirypa, Norges eneste endemiske fugleart er et godt eksempel på at

Miljømål 1.3 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Målet kan nås med virkemidlene i Norsk handlingsplan for naturmangfold, men progresjonen er for dårlig for bl.a. skogvern og marint vern.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

FNs Naturpanel, Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES) gjorde nylig en stor og omfattende studie som resulterte i en krystallklar konklusjon;

FNs naturpanel: Menneskelig aktivitet truer eksistensen til én million arter

FNs naturpanel, etter modell av FNs klimapanel, ble opprettet av FNs miljøprogram i 2012. Dette er den første hovedrapporten fra Naturpanelet, og den første mellomstatlige globale rapporten om artsmangfold.

"- Over 2000 arter er utrydningstruet i Norge, og også her er hovedgrunnen endret arealbruk. Det er ikke nok å bevilge penger til å redde regnskogen i andre land – regjeringen må jobbe mye mer med å sikre artsmangfoldet også her hjemme om vi skal nå FNs bærekraftsmål", sier Anne Cathrine da Silva, FN-sambandets generalsekretær.

Årsakene til artsutryddelse

Arter har alltid dødd ut. Nå skjer utryddelsen i et tempo mellom ti og hundre tusen ganger forttere enn noensinne, ifølge rapporten. Det er fem hovedgrunner til at dette skjer, og alle er menneskeskapte. Her er årsakene, i rangert rekkefølge:

1. Endret arealbruk.

2. Direkte utnyttelse av organismer.
3. Klimaendringer.
4. Forurensning
5. Spredning av fremmede, skadelige arter til nye områder.

Hvorfor er artsmangfoldet viktig?

Det som er nytt i denne rapporten, er at den mye grundigere enn tidligere undersøker sammenhengene mellom artsutryddelse og habitatødeleggelse, istedenfor å bare oppsummere i hvilken grad artene er utrydningstruet.

Økosystemer kan kollapse om viktige ledd forsvinner. David Obura, en av rapportens hovedforfattere, karakteriserte ifølge The Guardian artsmangfoldet som vårt livsgrunnlag:

"– Vi snakker ikke bare om fine arter der ute; dette er systemet som holder oss i live."
<https://www.fn.no/Nyheter/FNs-naturpanel-Menneskelig-aktivitet-truer-eksistensen-til-en-million-arter>

Les rapporten her:

IPBES - Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services

https://www.ipbes.net/sites/default/files/downloads/spm_unedited_advance_for_posting_htn.pdf

FNs Bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan som forplikter alle medlemsstatene.
Mål 15 - Liv på land sier klart og tydelig;

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

"Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold"

Videre i delmål til 15 (utvalg);

15.1) Innen 2020 sikre bevaring, gjenoppretting og bærekraftig bruk av ferskvannsbaserte økosystemer og tjenester som benytter seg av disse økosystemene, på land og i innlandsområder, særlig skoger, våtmarker, fjell og tørre områder, i samsvar med forpliktelser i henhold til internasjonale avtaler.

Vindkraften legger beslag på store arealer som ødelegger nettopp de naturtypene 15.1 skal bevare, gjenopprette og sikre bærekraftig bruk av. Her står Norges politikk til stryk.

15.2) Innen 2020 fremme gjennomføring av en bærekraftig forvaltning av all slags skog, stanse avskoging, gjenopprette forringede skoger og i betydelig grad øke skoggjenreising og nyplanting på globalt nivå.

Vindkraften legger beslag på store arealer som ødelegger nettopp de naturtypene 15.1 skal bevare, gjenopprette og sikre bærekraftig bruk av. Også her står Norges politikk med vindkraftutbygginger til klart stryk.

15.3) Innen 2030 bekjempe forørkning, gjenopprette forringet land og matjord, herunder landområder som er rammet av forørkning, tørke og oversvømmelser, og arbeide for en verden uten landforringelse.

Gjenopprette...? Her er det å bygge mest mulig vindkraft den altoverskyggende drivkraften til myndighetene. Stryk igjen...

15.4) Innen 2030 sikre bevaring av økosystemer i fjellområder, herunder deres biologiske mangfold, slik at de skal bli bedre i stand til å yte viktige bidrag til en bærekraftig utvikling.

Man bevarer absolutt ingen økosystemer i fjellområder med å bygge vindkraft. Man ødelegger økosystemene. Stryk igjen....

15.5) Iverksette umiddelbare og omfattende tiltak for å redusere ødeleggelsen av habitater, stanse tap av biologisk mangfold og innen 2020 verne truede arter og forhindre at de dør ut.

Og her har vi i særdeleshet smølalirypa og dens triste situasjon der alle dens leveområder fylles med vindkraftanlegg som man vet med erfaring fra anlegget på Smøla at drapstallene er så store at den lokale populasjonen ikke lengre kan påvises genetisk, og derfor har en veldig usikker status. Man bygger med viten og forsett akkurat det man vet kan bli denne unike klimatilpassede artens undergang

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

og utryddelse. Her blir ordet strykt altfor svakt. Det er en økologisk katastrofe at norske myndigheter på dette viset så til de grader bryter dette Bærekraftsmålet at ingen ord blir tilstrekkelige. Svake land i den tredje verden kan ofte skjule seg bak uvitenhet og omfattende korrupsjon som årsaker til arters utryddelse og ødeleggelse av viktige habitater. Norge, som attpåtil ved statsminister Erna Solberg leder arbeidet med gjennomføringen av FNs Bærekraftsmål i hele verden kan ikke skjule seg bak dette. At det er Norge som med både viten og forsett gjør dette gjør det hele mye verre. Vi burde vite, og vi burde bry oss om hvordan vi stiller med våre egne naturverdier...

15.9) Innen 2020 innarbeide prinsipper om økosystemer og biologisk mangfold i nasjonale og lokale planleggings- og utviklingsprosesser, strategier for fattigdomsreduksjon samt regnskaper.

Eh...(?) Hele den norske forvaltningen jobber helt i stikk motsatt retning. Vi har lover og nasjonale og lokale planleggings- og utviklingsprosesser, men det ser ikke ut som NVE og norsk forvaltning bryr seg en døyt når de vokter alt etter **"fordelene er større enn ulempene"-prinsippet** uansett hensyn, lover og innspill.

15.a) Skaffe til veie og oppnå en betydelig økning i finansielle ressurser fra alle kilder med sikte på bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold og økosystemer.

15.b) Skaffe til veie betydelige ressurser fra alle kilder og på alle nivåer for å finansiere en bærekraftig skogforvaltning, og sørge for virkemidler egnet til å fremme slik forvaltning i utviklingslandene, blant annet for bevaring og nyplanting av skog.

Verdens rikeste land har ingen penger når det kommer til nødvendige eller fornuftige tiltak.

<https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 5 - Alternative tiltak og rekkefølge

En fornuftig og god energipolitikk utnytter de kildene og tiltakene som gir best utbytte og som har færrest negative konsekvenser. Man må starte med de beste og mest skånsomme løsningene først.

Premisset for en fornuftig energipolitikk er å utnytte de kildene og tiltakene som gir best utbytte og som ødelegger minst. Med vindkraften starter vi med den mest ustabile og ødeleggende energikilden samtidig som vi lar de beste tiltakene ligge ubrukt i verktøykassen.

For det første må vi få ned forbruket og sørge for en bedre utnyttelse av den energien vi allerede har. Mer satsing på enøktiltak, stanse unødvendig utenladshandel (samme mengde energi frem og tilbake) og oppgradering av gamle og lite effektive vannkraftverk er viktig. Samtidig er det flere andre energiformer som i altfor liten grad er blitt utnyttet, slik som jordvarme, fjordvarme og geotermisk energiproduksjon.

Med vindkraften har man begynt i helt feil ende...

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 6 - Lovverk

En godt fungerende rettsstat har et godt fungerende lovverk. Lovene er gitt for å sikre fellesskapets interesser. Forvaltningen er ikke selv hevet over loven og må følgelig rette seg etter vedtatte lover.

Man ser i sak etter sak at næringsinteresser går foran interessene til miljø, folk og natur. Hvorfor er det slik?

Norge har en unik og lang historie som rettsnasjon. Så langt tilbake som lenge før vi kan lese i våre første skriftlige kilder har saker blitt tatt opp til tings, og vi var faktisk helt i front når vi som andre land i Europa fikk egen landslov under kong Magnus Lagabøte (den som forbedrer loven) i 1274. Bare Castilla i Europa var før Norge med egen landslov.

Om en leser de norske lovene så har tilsynelatende både natur og miljø et veldig godt rettsvern. Den samme oppfattelsen får man når man ser alle de internasjonale konvensjoner, traktater og lover som Norge har forpliktet seg til å følge. Man har her selve grunnsteinen i norsk lovgiving, Grunnloven og i særdeleshet §112 som sier at:

Grunnloven § 112.

Alle har rett til eit helsesamt miljø og ein natur der produksjonsevna og mangfaldet blir haldne ved lag. Naturressursane skal disponerast ut frå ein langsiktig og allsidig synsmåte som tryggjer denne retten òg for kommande slekter.

Borgarane har rett til kunnskap om korleis det står til med naturmiljøet, og om verknadene av planlagde og iverksette inngrep i naturen, slik at dei kan tryggje den retten dei har etter førre leddet.

Dei statlege styresmaktene skal setje i verk tiltak som gjennomfører desse grunnsetningane.
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn/KAPITTEL_5#%C2%A7112

Vi har også en rekke andre lover og forskrifter som gir føringer til hvordan vi skal forvalte og ivareta våre felles ressurser og sikre at også kommende generasjoner skal kunne få oppleve natur og et godt miljø. Vi kan her nevne Naturmangfoldsloven, Viltloven, Friluftsløven (allemannsretten), Forurensningsloven og en rekke andre lover og forskrifter. Internasjonalt har vi en rekke forpliktelser, Konvensjon om biologisk mangfold (CBD), Bernkonvensjonen (ville panter, dyr og leveområder) Århuskonvensjonen (miljøinformasjon), Ramsarkonvensjonen (våtmarker), Den Europeiske landskapskonvensjon, Haagkonvensjonen (vern av afrikanske-urasiaske trekkende vannfugl), FN's Bærekraftsmål og en hel rekke andre.

Man skulle med dette trodd at natur, miljø og folkets rettigheter var godt sikret, men dessverre er det

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

det stikk motsatte vi nå opplever. Naturen forsvinner i større og større tempo, miljøet ødelegges, og folk mister både sine turområder og sitt gode nærmiljø. Truslene er mange.

Etter at konsesjonssaker om vindkraft ble overført fra plan- og bygningsloven til energiloven mistet vi samtidig mange av de mekanismene som sikret at fagmiljøer ble satt på sidelinjen i konsesjonsakene, mens NVE som behandlet konsesjonssakene nå selv ble eksperter innenfor samtlige fagfelt. Dette ble gjort for å "forenkle" konsesjonsprosessen slik at flere vindkraftverk kunne bygges raskere, og mange av de "forsinkende" hindrene ble fjernet. Mye le forenklet, og NVEs vekting av konsesjonssakene fremstår både som ulogisk og lite transparent.

En vanlig metode er at NVE, gjerne over flere sider, ramser opp de hensyn og momenter som er innkommet i saken, beskriver hvilket lovverk de er omfattet av, for til slutt å konkludere med d sedvanlige; **"..etter en overordnet vurdering. Fordelene er større enn ulempene."**

Det hjelper lite med lover, forskrifter, og internasjonale avtaler og konvensjoner, herunder også Grunnloven, og da spesielt med hensyn til Grunnlovens §112 når alt kan settes til side etter den "allmektige" energiloven under begrunnelsen *"fordelene er større enn ulempene..."*.

Er Norges lover en ulempe?

Energiloven er en ren næringslov som i større grad tar hensyn til utbygger og utbyggers rettigheter enn andre relevante lover som tar hensyn til innbyggerne og samfunnets interesser. Når norske myndigheter ved NVE og OED benytter energiloven til å vekte alle hensyn i konsesjonsbehandlingen så settes samtidig en rekke andre lover og hensyn til side. Dette er den altoverveiende årsaken til at innbyggernes, samfunnets og naturmangfoldets interesser i vindkraftsaker ikke får de samme rettigheter eller vekting som næringsinteressene nyter godt av.

Noen få store aktører blir tilgodesett på samfunnets bekostning. Dette er samtidig også den vesentligste årsaken til vindkraftssakene i større og større grad mister folkets forståelse og aksept.

Energiloven

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1990-06-29-50?q=energiloven>

Plan- og bygningsloven

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>

Lov om rettshøve mellom grannar (grannelova)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1961-06-16-15?q=granneloven>

Denne loven skal sikre også andre berørte parter rettigheter mot ulemper, herunder naboeiendommer, nabokommuner m.m, slik det står definert i § 2., første ledd: *"Ingen må ha, gjera eller setja i verk noko som urimeleg eller uturvande er til skade eller ulempe på granneeigedom."*

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Granneieendom omfatter ikke bare eiendommer som grenser til eiendommen som skaden eller ulempen skriver seg fra. Alle eiendommer som blir påvirket av virksomheten eller tiltaket er omfattet. Grensen for hvilke eiendommer som faller inn under begrepet vil følge av allmenne regler for hvor langt en kan påvise «adekvat årsakssammenheng» mellom aktiviteten på eiendommen og skaden eller ulempen. Her vil også en nabokommune kunne være en berørt part.

Granelova § 2., andre ledd definerer også naturmangfoldet som berørt part omfattet av loven:

"I avgjerda om noko er urimeleg eller uturvande, skal det leggjast vekt på kva som er teknisk og økonomisk mogeleg å gjera for å hindra eller avgrensa skaden eller ulempa. Det skal jamvel takast omsyn til naturmangfaldet på staden."

Denne loven ser derimot tilsynelatende ut til å ikke gjelde i konsesjonsbehandlingen av vindkraftverk. Naboeiendommer blir ikke høringspart, får ingen informasjon fra hverken utbygger eller av myndighetene. Saken til Lisa Svalestad og Lars Henning Nodland i Egersund Vindpark står som et grelt eksempel.

<https://www.nve.no/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=31&type=A-1,A-6>

Når forvaltningen svikter står den enkelte igjen alene uten rettigheter.

"Sidan paret ikkje visste noko om utbyggingsplanane før alt var bestemt og klagefristar var ute, hadde dei eigentleg ikkje høve til å påverka prosessen fram til byggstart. Likevel forsøkte dei. – Tida me skulle ha brukt med dei to små, gjekk til kampen mot vindturbinane. Av utbyggjar fekk me beskjed om at me mest sannsynleg ikkje kom til å sjå dei. Slik blei det ikkje. Frå hagen ser ein i dag vindturbinar på alle kantar."

"– Seinare fann me også ut at utbyggjar hadde tatt utgangspunkt i eit kart som var så gammalt at huset vårt ikkje var teikna inn då dei skulle plassera vindturbinane i terrenget."

– Kva skjedde då dei blei gjort oppmerksame på det?

"– Ingenting. Einaste høve familien hadde til å klaga på utbygginga var ved å ta saka til retten."

– Hugsar du kva som skjedde på meklingsrommet?

Lisa blir stille ei lita stund. *"– Eg hugsar det veldig godt. Advokatane til Norsk Vind Energi sa blant anna at dei kunne ta frå oss huset ved ekspropriasjon. Småbarnsmora tenker seg litt om før ho seier: – Med trussel om millionsøksmål og tvungen flytting, vart me nøydd til å inngå eit rettsforlik som innebar at me sa frå oss høve til å stanse oppføring av turbinar ved rettsleg hjelp."*

<https://www.nrk.no/rogaland/xl/fanga-blant-vindturbinar-1.14548474>

Når det gjelder naturmangfoldet og berørte nabokommuner ser det ut til å være gjeldene problemstilling i en rekke av vindkraftkonsesjonene. Mange vindkraftverk ligger nær kommunegrensen, og enkelte steder vil nabokommunen få de største visuelle konsekvensene.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

For å beskrive denne problemstillingen kan vi ta eksempelet Gilja vindkraftverk.

<https://www.nve.no/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=55&type=A-1.A-6>

Gilja vindkraftverk er gitt konsesjon i Gjesdal kommune, Rogaland. I nabokommunen Forsand finner vi et av Norges fremste nasjonalikon og turistmål, Preikestolen. Når turbinene blir bygget vil de ligge rett i utsikten fra Preikestolen. I dag kan en stå ute på Preikestolen og se rett ned i en av landets mest storslåtte og majestetiske fjorder, og rett fremfor seg har man et vilt og vakkert fjellandskap som virkelig kan ta pusten fra de fleste av oss. Nå skal altså utsikten fra dette nasjonalikonet ødelegges med vindturbiner midt i synsfeltet. Forsand kommune som nabokommune var ingen høringspart da konsesjonen ble vedtatt eller i etterfølgende klagebehandlinger. Granneloven ble ikke fulgt, og nabokommunen ble holdt utenfor.

Drikkevann - Vannforskriften

NVE har til Nasjonal ramme for vindkraft utarbeidet **RAPPORT Nr 73/2018 "Temarapport om virkninger for drikkevann"**. Denne rapporten tar utgangspunkt i, og henviser til Mattilsynets side om vannmiljø https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/vann/vannmiljo/, som igjen bygger på, og referer til Forskrift om rammer for vannforvaltningen.

https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/vann/vannmiljo/forskrift_om_rammer_for_vannforvaltningen.4188

Norge har deltatt fullt ut i felles europeisk gjennomføringsstrategi for vanddirektivet «European Common Implementation Strategy» (CIS) for the Water Framework Directive» (WFD) siden 2001. Vannforvaltningsplanen «River Basin Management Plan» (RBMP) ble godkjent av Klima- og miljødepartementet 1. juli 2016 og skulle være i tråd med WFD. Fra 14. desember 2018 skulle WFD være en del av nasjonal rett. Her har Norge sviktet, noe som forklares med at Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) av 2006 hverken transformerer eller implementerer WFD til norsk rett på en tilfredsstillende måte. Den norske vannforskriften skal, med bakgrunn i det konkrete innholdet, samsvare med WFD og fremme de samme formål og motiver som følger av EØS-avtalen. Norges eneste handlefrihet er å kunne bestemme formen og midlene for gjennomføringen (EØS avtalen artikkel 7).

Norge bryter EUs vanddirektiv - Norges Miljøvernforbund klager Norge inn for EFTA

<https://www.nmf.no/2019/05/02/norge-bryter-eus-vanddirektiv/>

Hvordan kan NVEs temarapport om virkninger for drikkevann på denne måten danne grunnlaget for prosesser i konsesjonsbehandlingen av drikkevann og vassdrag når Norge ved lovgivning klart bryter med gjennomføringen av EØS avtalens forpliktelser?

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 7 - Tillit

Tillit er en uskrevet kontrakt mellom myndighetene og dens oppdragsgiver, folket.

Hva innbyggerne ser - samlet front av myndigheter og ordensmakten som alle jobber for utbyggenes interesser. Når utbygger gjør noe ulovlig overses eller henlegges saken, mens ordensmakten stiller med store mannskaper og ressurser for å sikre utbygger, selv om de beviselig opererer utover sine tillatelser og gjeldende regelverk. I tillegg så finner vi en stor grad av samrøre og altfor tette koblinger mellom de som gir konsesjon, og de som skal bygge ut.

Hva skjer når en kommune sier ja til utbygging? Flere kommuner har smertelig fått erfare hvor lite forutsigbarhet det er i forhold til det som det opprinnelig søkes om, og hva som blir bygget i praksis. En annen ting er at utbyggere ofte går fra vesentlige avtalebetingelser fra sine avtaler med både kommuner og grunneiere. Så lenge vindkraftverkene blir bygget medfører slike avtalebrudd ingen eller få konsekvenser for utbyggerne, mens konsekvensene for de berørte og storsamfunnet er store.

Flora kommune sa ja til vindkraftverk. Nå føler politikere seg ført bak lyset.

<https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/bKvG9A/ordfoerer-vi-er-blitt-overkjoert>

Flora kommune sa ja til vindkraftverk. Nå føler de seg ført bak lyset

"- Bystyret ble bondefanget, sier ordfører Ola Teigen (AP)."

"- Vi er blitt lurt, sier varaordfører Jan Henrik Nygård (V)."

Guleslettene skulle få en installert effekt på 160 megawatt og det ble skissert 48 vindturbiner med totalhøyde på 125 meter. Selskapet holdt døren på gløtt for kraftigere vindmøller, men oppga at de da ville kutte antallet til 35–40 for å holde seg innenfor konsesjonsgrensen. I Flora sa bystyreflertallet ja til søknaden, men med forbehold. Prosjektet ville beslaglegge 34 kvadratkilometer med inngrepsfri natur, et areal nesten like stort som Ytrebygda bydel i Bergen. Men grunneierne og grendelag var positive, og utbyggerne lovet både lysløype og varmemstue.

NVE ga konsesjon til utbyggerne i 2014, men så begynte det å skje ting.

"- Vi har fått akkurat det anlegget vi ikke ville ha", sier varaordfører Jan Henrik Nygård i dag.

For etter at konsesjonen ble gitt for fire år siden, har Zephyr gjort endringer i prosjektet som får politikere, naturvernere og turlag til å se rødt. Først ble konsesjonen utvidet, slik at kraftverket får en installert effekt på 195 MW. NVE mente det ikke var påkrevd med

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00

Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA

Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

høringsrunde, og godkjente utvidelsen. På seinhøsten i fjor troppet Zephyr-ledelsen så opp på rådhuset i Florø med utkastet til det som på fagspråket kalles MTA (miljø-, transport og anleggsplan).

Nå hadde turbinene blitt 160 meter høye, mot 125 meter i den opprinnelige skissen. Til sammenlikning er rådhuset i Bergen 51,2 meter høyt. Kraftverket var også blitt enda litt mer utvidet, målt i kraftproduksjon. Det som skapte aller mest turbulens, var at Zephyr også hadde flyttet flere turbiner fra Bremanger til Flora. Mange var også plassert på topper, nærmere Florø og mer synlig for innbyggerne der. Og siden møllene nå er blitt høyere enn 150 meter, stiller Luftfartstilsynet også krav om blinkende høyintensitetslys på turbinene.

Konsekvensen er enda mer visuell forurensning, ifølge kommunen.

"– Bystyret i Flora har grunn til å føle seg overkjørt. Vi ble bondefanget. Vi sa ja under forutsetning av at vindkraftverket skulle bli slik det ble fremstilt i søknaden", sier han.

Kritikken retter seg først og fremst mot NVE.

Ordføreren trekker denne parallellen:

"– Det kan oppleves urimelig når en vanlig innbygger ikke får lov å fravike garasjetegningen i en byggesøknad, mens staten her lar en utbygger fravike planene for et stort vindkraftanlegg i et område som var avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF)", sier Teigen.

Varaordfører Jan Henrik Nygård (V) er heller ikke nådig.

"– Vi er blitt lurt. Svære vindturbiner er flyttet akkurat dit vi ikke ønsket dem. Vi snakker her om den største industriutbyggingen i Sogn og Fjordane noensinne. Anlegget vokser og vi har ingen påvirkningskraft. Det må være noe fullstendig galt med saksgangen til NVE", sier Nygård.

Zephyr avviser at de har ført Flora kommune, naboer og organisasjoner bak lyset. Fagansvarlig for bygg og anlegg, Johnny Hansen, sier at selskapet gjennom hele konsesjonsprosessen har understreket at innholdet i konsesjonssøknaden **var å betrakte som en eksempelløsning på hvordan anlegget kunne bli.**

NVE avviser kritikken. Rådgiver Sissel Jakobsen behandlet konsesjonssaken for Guleslettene. Hun sier det er «helt i tråd med praksis å operere med såkalte eksempelløsninger» når det søkes om konsesjon for vindkraftverk.

– Hvor mye kan et anlegg endres etter at det er gitt konsesjon uten å bryte vilkårene?

"– Det er **stor grad av fleksibilitet** innenfor det planområdet som konsesjonen gjelder for. Det er gjort for at utbygger skal kunne utnytte vindressursene best mulig. Nøyaktig plassering av turbiner skal alltid behandles av NVE gjennom detaljplan, som også omfatter store endringer."

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Unntatt fra høring

– **Økning i turbinhøyde til 160 meter og flytting av turbiner på tvers av kommunegrenser er altså innenfor?**

"– Ja, men dette skal også godkjennes gjennom behandlingen av detaljplanen, som sendes på høring. Nå skal Olje- og energidepartementet ta stilling til klagen på vår godkjenning av planen."

– **Hvorfor ga NVE tillatelse til utvidelse av kraftproduksjonen uten å sende denne søknaden på høring?**

"– Det er grunnlag for å unnta slike søknader fra høring. Det gjøres når de ikke medfører vesentlige endringer for omgivelsene, og det var tilfelle her", sier Jakobsen.

Ordfører i Flora kommune advarer Aure mot vindkraftutbygging!

<https://www.vindkraftmotstand.no/2019/08/26/ordforer-i-flora-kommune-advarer-aure-mot-vindkraftutbygging/>

"Flora kommune var i 2014 sikker på at de hadde gjort en god avtale med et selskap som het Zephyr. De trodde de var likeverdige partnere i forhandlingene og de planer som de ble presentert og senere søkt konsesjon for, var de som skulle komme. De trodde også at NVE var en objektiv konsesjonsbehandler som var på deres side når planer og betingelser endret seg raskt. De tok skammelig feil. Zephyr endret planene radikalt. Og NVE applauderte.

Turbiner ble flyttet nærmere sentrum, turbinene ble mye høyere, på grunn av nå høyde over 150 meter må de ha blinkende lys. Flora kommune og Ola Teigen protesterte kraftig og var overbevist om at NVE da var på deres side. Det var de ikke.

Zephyr sa at de planer som først ble fremlagt var «eksempler på hvordan det kunne bli». Og hva sa NVE til det? Jo, rådgiver Sissel Jakobsen i NVE, svarte til Bergens Tidende at «det er helt i tråd med praksis med såkalte eksempelløsninger når det søkes om konsesjon for kraftverk» Og selv om endringene er betydelig ser de ikke behov for nye høringer. Det blir en sak mellom utbygger og NVE.

Så de som tror de vet hvordan det vil bli på Skardsøya tar feil. Turbinene kan bli mye høyere og annerledes plassert. NVE ser ikke noe feil med det. Det er som det skal være, iflg NVE.

«Vi fikk det vi ikke ønsket. Det vi absolutt ikke ville ha. Våre klager ble ikke hørt», sier politikerne.

For å gjøre en historie kort så har det skjedd mye fra Flora Kommune, Fylkeskommunen og Fylkesmannen sa ja. Etter å ha fått sitt nødvendige ja var det ikke mer velvilje fra Zephyrs side. «Vi forholder oss kun til NVE»

En lokal politiker oppsummerer det slik: «Det kom ingen lokale arbeidsplasser, et stort entreprenørselskap fra en annen del av landet fikk jobben med gigantutbyggingen.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Kommunestyrets krav og innvendinger ble ignorert. De fremlagte planene som kommunen bygde vedtaket på ble fullstendig endret av vindindustrielskap og NVE»

Guleslettene Vindpark ble 4 dager etter konsesjon ble gitt fra NVE, solgt til verdens største kapitalforvalter, Blackrock. <https://www.blackrock.com/corporate>

Hva sier du til det som skjedde i perioden etter konsesjon ble gitt i 2014, Ola Teigen?

- Kommunen ble fratatt reell påvirkningsmulighet om en stor vindkraftutbygging. Kommunestyret har grunn til å føle seg overkjørt. Vi ble bondefanget. Vi var overbevist at NVE ville sørge for at vindkraftverket skulle bli slik det ble fremstilt i søknaden.

Hvordan er det som ordfører nå å oppleve forutsetningene for å si ja er brutt på så mange punkter? – *Det er bittert. Og det er frustrerende at vi ikke nådde fram. Å få et ja i kommunestyret er viktig for utbygger og NVE. Etterpå er vi ikke lenger på banen.*

Er det grunn til å tro at Aure kommune vil få større innflytelse enn dere fikk i Flora?

– Ikke sånn som NVE og utbygningsselskapene samhandler nei. Utbygging er styrt av energilova. Den er det NVE som kontrollerer, ikke kommunestyret.

Ville du ha anbefalt kommunestyret å si ja til konsesjonssøknaden om det hadde vært i dag? – *Ikke på tale. Økonomisk kom vi etter hvert dårlig ut. Vi har fått et anlegg vi absolutt ikke ville ha. Vi føler oss overkjørt. Vi ble en liten brikke i et stort spill. Et spill vi ikke forsto fra starten av. Og nå er det for sent.*

– Kundene i det lokale nettselskapet må betale 170 millioner i linjefremføring, ingen konsesjonskraft slik vannkraft gir, kundene betaler grønne sertifikat-ordningen. Vi sitter igjen med 2 millioner i eiendomsskatt, en inntekt regjeringen gradvis fjerner. Er du glad i innbyggerne dine: styr unna vindkraft.

Koblinger og samrøre mellom forvaltning og næringsinteresser.

Om et egenrådig embetsverk som til tider opptre som en stat i staten ikke skulle være nok så viser siste tiders vindkraftsaker at det er altfor mye samrøre mellom utbygger og forvaltning og myndigheter. Vi har sett flere eksempler på at utbygger sikrer seg særskilte fordeler ved kjennskap og forbindelser inn til saksbehandler eller beslutningstaker eller til ordensmakten. Et godt fungerende demokrati er fullstendig avhengig av tillit mellom myndighet og befolkningen. Det vekker imidlertid ingen tillit når en ser den ene uheldige koplingen mellom myndighet og utbyggerselskap verre enn den andre. For å nevne noen eksempler, så er det nærliggende å trekke frem Trønderenergi AS og Nordisk Vindkraft Norge AS der sentrale personer med lang fartstid i ledende stillinger i Konsesjonsavdelingen i NVE går over i de selskapene som øker og bygger på konsesjoner. I forholdet mellom NVE og Trønderenergi så gikk en av konsesjonsavdelingens mangeårige seksjonssjefer over som direktør utbygging vindkraft i utbyggerselskapet, og som til alt overmål bygger ut i samme prosjekt som han tidligere var direkte inne i saksbehandlingen til da han var i NVE. Det er flere slike uheldige tilfeller mellom forvaltningsmyndighetene og utbyggere, og flere slike saker ser ut til å dukke opp etterhvert som vi ettergår de enkelte prosjektene.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 8 - Folkehelsen

Sikre alle et godt miljø, god helse, og fremme livskvalitet slik at alle kan leve friske og sunne liv.

Alle mennesker er avhengig av god helse. Mye kan den enkelte selv påvirke, men stadig flere negative faktorer påvirker helse og levestandard i negativ retning. Vindkraft byr i så måte på en rekke utfordringer med flere aktører som påvirker folkehelsen i negativ retning som støy og lavfrekvent infralyd, forurensningsfare i drikkevannskilder, tap av naturområder og begrensninger i naturopplevelser, konflikt i lokalsamfunnet, ødelagte vennskap og familier. Konsekvensene er mange og griper inn i den enkeltes helsesituasjon på så mange områder.

FNs Bærekraftsmål, delmål 3, God Helse sier klart og tydelig: "Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder"

- At alle kan leve friske og sunne liv er en forutsetning for å oppnå bærekraftig utvikling.

<https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

Når det gjelder støy som forurensningskilde er **Norges miljømål, delmål 4.5 - Forurensning** er klare og tydelige:

"Støyplager skal reduseres med 10 prosent innen 2020, sammenliknet med 1990. Tallet på personer som er utsatt for over 38dB innendørs støynivå skal reduseres med 30 prosent innen 2020, sammenliknet med 2005."

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/forurensning/miljomal-4.5/>

Videre skriver de;

"Når vi målet? Utviklingen i støyplageindeksen er positiv, men det er usikkert om reduksjonen i antallet utsatt for støy skjer raskt nok til å nå målet om en reduksjon på 10 prosent innen 2020. Antall personer som er utsatt for støy over 38dB innendørs, har økt med ca. 20 prosent siden 2005. Målet om å redusere innendørs støy innen 2020 med 30 prosent, vil derfor ikke nås."

Og hvorfor når vi ikke målet? Her kommer vi til det merkelige.

"Årsaker til dagens situasjon. Hovedårsakene til at flere er plaget av støy i Norge er befolkningsvekst i støyutsatte områder, samt trafikkvekst på veiene, og da særlig økt andel tungtrafikk. Om lag 2,1 millioner mennesker er utsatt for et gjennomsnittlig utendørs støynivå over 55 dBA ved boligen sin, og over en halv million mennesker er sterkt plaget av støy. De fire viktigste kildene er veitrafikk, fly, jernbane og industri. Av disse er veitrafikk den klart største kilden. Om lag 1,9 millioner var utsatt for støy over 55 dBA fra veitrafikk i 2014. Antallet utsatt for støy over 55 dBA fra veitrafikk økte fra 1,2 millioner i 1999 til 1,9 millioner i 2014."

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Det er oppsiktsvekkende at myndighetene med dette ikke anerkjenner vindkraften som en vesentlig årsak til at Norges miljømål, delmål 4.5 om støy ikke kan overholdes. Hvorfor anerkjenner ikke norske myndigheter vindkraft som støykilde når dette er et vesentlig moment i de fleste vindkraftkonsesjoner?

dBA som målemetode for støy er fullstendig ubrukelig. Ubehag og helseplager tilskrives seg i stor grad fra den lavfrekvente og ikke hørbare delen av lydspekteret. dBA måler kun den hørbare lyden. En støymåling basert på dBA gir ikke noe reelt bilde av støysituasjonen. Problemet er at NVE, eller andre norske myndigheter har noe som helst kunnskap om lavfrekvent støy og infralyd. Derfor er det heller ingen krav eller betingelser til å måle dette.

dBA-verdien måler den generelle gjennomsnittlige amplitude av den akustiske energien som blir fanget (dvs. hørt) av det menneskelige hørselssystem, og dets anvendelighet er direkte (og utelukkende) knyttet til unngåelse av hørselsskade. DBLin-verdien måler den generelle gjennomsnittlige amplituden til den akustiske energien som er tilstede i miljøet, dvs. det måler amplituden til det som faktisk er tilstede, og ikke bare det som kan høres.

For infralyd i spesielle frekvensområder kan en oppleve resonanser i kroppsdeler ved kraftige lydtryknivåer over 125 dB. Vanskeligheter med å snakke og svelge når det er kraftige lyder i 2-15 Hz-området, vibrasjoner i magen og kvalme i 5-15 Hz-området, pustebesvær i 15-20 Hz-området. Infralyd med ca. 19 Hz kan føre til synsforstyrrelser i form av gråaktige, spøkelseslignende flekker i synsfeltet.

Infralyd, uhørbar, men følbar

Infralyd ligger i området 20Hz og nedover til 0,003 Hz (svingninger pr. sekund).

Denne lyden kjennetegnes ved at den ikke er hørbar for øret, men tas opp av kroppen. Eksempel: Basslyd fra en bil som kjører forbi, basslyden når langt, de høye frekvensene filtreres bort. Ulike organer reagerer ulikt på frekvenser, og kan bli endret genetisk og fysisk ved langvarig belastning.

Sykdom som er dannet av lavfrekvent støy, kalles VAD (Vibro Acoustic Disease.) Den hører hjemme i LFN (Low Frequency Noise)- sykdom fremkalt av lavfrekvent støy. LFN er støy fra 300Hz og nedover. Spesielt utsatte for LFN, er flyteknikere, kommersielle og militære piloter, kabinpersonale, skipsmaskinister, restaurantarbeidere og diskjockeyer.

I både mennesker og dyr fører LFN-eksponering til fortykning av kardiovaskulære strukturer i hjerte, hjerteventiler, lunger og blodårer. Depresjoner, økt irritabilitet og aggressivitet, en tendens til isolasjon og reduserte kognitive ferdigheter er alle en del av det kliniske bildet ved VAD. I LFN-miljøer med akustisk energi, hovedsakelig innenfor infrasonisk rekkevidde (<20 Hz), akselererer hastigheten av fortykning av hjertehinnen (perikardial fortykning).

Infralyd fører til en forsterket vekst av collagen og elastan i hjertehinne, i blodårer og i lungene. Dette kan føre til infarkt i blodårene, og pustevansker på grunn av fortykkede cellevegger i lungene. Blant flyteknikere er det observert epileptisk utvikling hos enkelte bakkepersonell på flyplasser.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

LFN-eksponering er mer analog med ekstreme stress-situasjoner, hvor lignende hjerneskade og kognitiv svekkelse er observert (Martinho Pimenta et al., 1992). Infralyd er testet i cockpit på Airbus 350, T-bane og i en bil. I en akustisk analyse av både cockpit og kabin viste cockpiten statistisk signifikant høyere lydstyrke enn i kabinen (Alves-Pereira et al., 2001). Infralyd i cockpiten varierte med høyde, flyhastighet og flymodell, noe som indikerer at mye av den infrason-energien som er tilstede i cockpiten, skyldes luftstrømmenes påvirkning på fronten av flyet (Alves-Pereira et al., 2001). Det viste seg at bilen hadde det sterkeste lydtrykket på infralyd. Bilen hadde høyere nivåer i alle bånd enn cockpiten innen 1,6-500 Hz. Dette er ikke tilfelle med T-banen.

LFN er ennå ikke anerkjent som årsak til sykdom

Doseresponser på LFN-eksponering er ennå ikke fastslått. Helsemyndighetene venter på doseresponsverdier for å akseptere eksistensen av en sykdom, ser ikke ut som et etisk eller logisk handlingsforløp.

Å skaffe doseresponsverdier for LFN-eksponerte mennesker, med tanke på den nevnte allestedsnærværende egenskapen, er en vanskelig oppgave. Dosimetre som er spesielt utviklet for å evaluere LFN, er ennå ikke blitt utviklet, og som tidligere nevnt, har lovbestemte støyvurderingsprosedyrer vurderer ikke LFN som en fare. Derfor er LFN doseresponsverdier for mennesker, sannsynligvis noen år (og kapital) unna. Vindkraft utgjør en stor helsefare ved produksjonen av infralyd, og denne belastningen blir ikke målt.

Eksposering fra infralyd i støysonekart er ikke krevet i konsekvensutredninger for vindkraftanlegg.

LFN-eksponering fra vindkraft.

Det er gjort feltstudier på husdyr på en gård før og etter montering av vindturbiner. Bl.a hester i området som ble eksponert for lavfrekvent vindturbin-støy utviklet klumpfot. Mennesker som bor i nærheten av vindkraftanlegg, vil kunne utvikle de samme symptomene som bakkepersonell, piloter og skipsmaskinister. VAD -diagnostiserte menn kan f.eks være overfølsomme for lyd, utøve verbal aggressivitet.

Veldig ofte vil du ikke høre støy fra vindturbinene inne i huset ditt. Infralyden går igjennom veggene, og gir kroppen langsomme vibrasjoner som et ubehag. I verste fall, vil kroppen endre seg genetisk og ved å danne beskyttende vev rundt hjertet, i hjertklaffene, i blodårer og i lungene.

Castelo Branco N, Alves-Pereira M. Vibroacoustic disease. Noise Health [serial online] 2004 [cited 2019 May 21];6:3-20.

<http://www.noiseandhealth.org/article.asp?issn=1463-1741;year=2004;volume=6;issue=23;spage=3;epage=20;aulast=Castelo>

University of Waterloo, Ontario, Canada - Invited Talk 12.Sept. 2019: Mariana Alves-Pereira

<https://livestream.com/itmsstudio/events/8781285/videos/196181579>

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Et eksempel fra Tysvær i Rogaland

For Tysvær vindkraftverk ser vi at hensynet til støybelastning for befolkningen i omkringliggende bebyggelse ikke er blitt tilstrekkelig ivarettatt i tidligere saksbehandling for Tysvær vindkraftverk, og nå søker tiltakshaver til alt overmål om endringer som innebærer en økning i kildestøy fra 104,1 dB(A) til 106,0 dB(A).

Flere hus vil bli utsatt for støybelastninger mellom 45 dB (Lden) og 50 dB (Lden), ref Fig.7 «WorstCase (NORD2000) ved bruk av støyreduerte modus på utvalgte turbiner». 001 TYSVÆR VINDPARK - Revidert støyberegning (07082019). I særdeleshet vil boenhetene på Hersdal og Askeland bli omkranset av vindturbiner og følgelig være eksponert for støy fra flere vindturbiner i alle retninger samtidig. I tillegg ligger bebyggelsen i en liten dal, omkranset av bergvegger som vil gi en betydelig forsterkende ekkoeffekt som lokalt vil kunne øke den gitte støybelastningen betydelig.

I samme støyrapport står det følgende:

2.1.2 Beregning av støy fra vindkraftverk

På grunn av alle faktorene som påvirker støyutbredelse fra vindturbiner, kan beregning av støyeksponering være utfordrende. NVE fikk i 2017 laget en utredning om støy fra vindkraftverk i kompleks topografi (NVE rapport 13, 2017). Her fremgår det at det med dagens verktøy for beregning av støy fra vindturbiner er vanskelig å ta høyde for alle mulige påvirkningsfaktorer, som ekkovirkninger og unaturlig amplitudemodulasjon. Dette gjelder spesielt i terreng med store høydeforskjeller og reflekterende terrengformasjoner, og ved værforhold som kan gi rim/is på vinger.

Her er terrenget rundt nevnte boenheter av en slik karakter at det må være åpenbart at støyeksponeringen ved bl.a ekkovirkninger i omkringliggende bergvegger fra flere samtidige turbiner vil utgjøre en klar forsterkende faktor.

Et vesentlig moment er lavfrekvent støy, både i nedre del av den hørbare delen av spekteret og den ikke hørbare. At den lavfrekvente ikke-hørbare støyen ikke måles eller tidligere er inntatt som krav ved utredning er ikke et gyldig argument for at dette ikke skal hensynstas i behandlingen av vindkraftsaker. Det er samtidig den lavfrekvente delen av lydbildet som bærer lengst i avstand og samtidig også den som har størst gjennomtrengningsevne, og dermed også være den støyen det er vanskeligst å beskytte seg mot. Støybelastningen kan også oppleves større inni et hus enn utenfor på grunn av at mellom- og hørfrekvent bakgrunnslyd filteres bort, mens de lavere hørbare og ikke hørbare frekvensene går gjennom husvegger uhindret. Verst kan dette oppleves på soverom når alle andre bakgrunnslyder er filtrert bort og kan føre til søvnproblemer og andre helseplager. Beboerne på nevnte steder vil flere ganger i året bli eksponert for mye høyere støynivåer enn det som er akseptabelt eller helsemessig forsvarlig. Det finnes heller ingen alternativer til opphold på et soverom når støynivået er for høyt. Med en betydelig økning i kildestøy, som omsøkt endring, vil støybelastningen både gi høyere støynivåer og også flere døgn pr. år med overskridende støyverdier.

Det totale antallet boenheter som blir belastet med støy er ekstremt høyt, og når anlegget er satt i drift er det ingen vei tilbake. Avbøtende tiltak og periodevise nedstenginger av turbiner vil ikke være tilstrekkelig for støyutsatte naboer som må leve med belastningene i en hel generasjon fremover i tid (25 år). Dette er ikke akseptabelt.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Det samme bildet finner vi igjen i en rekke andre vindkraftverk over hele landet der boenheter blir liggende altfor nær vindturbiner, og som får uakseptabelt høye støynivåer i en hel generasjon fremover i tid. Når vindkraftverket er bygget er beboerne fanget. Det eneste valget de har er at de kan selge huset og flytte (med kraftig reduserte eiendomsverdi), men da er det andre mennesker som må leve med de samme støyproblemene.

En annen viktig faktor for folkehelse er betydningen av natur, friluftsliv og stillhet.

NVE har til Nasjonal Plan for Vindkraft utredet en rekke områder som vil bli påvirket av vindkraftutbygginger, men har utelatt kanskje den aller viktigste, friluftslivet. Hvorfor? Er de redd de hadde blitt for negativt om de utredet dette? Førrige Regjering laget rapporten «**Naturopplevelse, friluftsliv og vår psykiske helse**» (03.06.2009). I denne apporten står det bl.a følgende;

*«**Prosjektets forankring:** Prosjektet “Friluftsliv og psykisk helse” har sin forankring i Nordisk Ministerråds “Miljøhandlingsprogrammet 2005-2008” der “Miljø og sundhed” er et gjennomgående tema. Ministerrådet har valgt å fokusere på fire hovedtemaer i denne perioden.*

***Hovedtema 1, “Miljø og sundhed”** har i sitt underkap. 1.3 “Folkesundhed og naturopplevelse” bl.a. et mål om å analysere sammenhengene mellom friluftsliv og folkesundhed. Hensikten med prosjektet har vært å følge opp miljøhandlingsprogrammet på dette punktet.*

***Videre har hovedtema 2, “Natur, kulturmiljø og friluftsliv”** i sitt underkap. 3.3 mål om å sikre det tradisjonelle nordiske friluftsliv.»*

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/naturopplevelse-friluftsliv-og-var-psyki/id578787/>

Også dagens regjering har markert satsningen på friluftsliv. Klima- og miljødepartementets **Handlingsplan for friluftsliv**, med undertittelen **Natur som kilde til helse og livskvalitet** ble publisert 24.07.2018

I forordet skriver Klima- og miljøminister Klima- og miljøminister Ola Elvestuen;

Regjeringen ønsker at så mange som mulig utøver friluftsliv jevnlig. Friluftsliv gir oss økt livskvalitet og bedre helse, og er en levende og sentral del av den norske kulturarven og nasjonale identiteten. Regjeringen legger med dette frem en handlingsplan for friluftsliv, som skal bidra til å øke befolkningens deltakelse i friluftsliv og medvirke til at attraktive friluftslivsområder ivaretas og utvikles.

Regjeringen prioriterer friluftsliv i nærmiljøet, slik at alle skal kunne være fysisk aktive og oppleve naturen, også i hverdagen. Det skal ikke være nødvendig å reise langt for å oppleve natur. Parkene, grønnstrukturen og markaområdene rundt byene er de mest brukte og viktige

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

områder for friluftsliv. I tillegg er skog- og fjellområdene over hele landet viktige friluftslivsområder, sommer som vinter.

Vi skal verne om allemannsretten, som gir oss lov til å ferdes og oppholde oss i naturen, uavhengig av hvem som eier grunnen. Allemannsretten er en viktig del av norsk kultur og selve grunnlaget for det friluftslivet vi har i Norge.

Friluftsliv handler om å ha nok attraktive arealer som vi har rett til å ferdes på, og som er tilrettelagt for bruk. Vi må jobbe med motivasjon og opplæring til friluftsliv overfor barn og unge. Her gjør de frivillige organisasjonene en svært god jobb. Skoler og barnehager gjør en viktig jobb når de vektlegger friluftsliv og bruker naturen som læringsarena. Gir vi barn og unge kunnskap og opplevelser i friluftsliv, vil dette bli en kilde til helse og livskvalitet gjennom hele livet.

Handlingsplanen er utarbeidet av alle departementene i fellesskap. Handlingsplanen viser, sammen med stortingsmeldingen om friluftsliv fra 2016, regjeringens viktigste prioriteringer og tiltak innenfor dette feltet i årene som kommer.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/handlingsplan-for-friluftsliv/id2607767/>

Og da kommer det åpenbare spørsmålet; Dersom alle departementene i fellesskap står bak denne handlingsplanen, hvorfor er all politikk og vedtak fra Regjeringen i den senere tid så til de grader i utakt med det som står i denne rapporten? Dagens vindkraftutbygginger fratar befolkningen retten til friluftsliv når naturområdene nå omgjøres til store støyende industriområder. Allemannsretten forvirrer og settes til side av den allmektige energiloven. Skal ikke dette være noe annet en samling floskler og tomme ord...?

På den ene siden presenterer regjeringen sine uttalte målsetninger om å bedre vilkårene for friluftsliv, og erkjenner samtidig hvor viktig dette er for folkehelsen og den enkeltes velferd, men i praksis så gjøres det stikk motsatte. Store naturområder som folk har benyttet i århundrer til natur- friluftsliv blir i et enormt omfang og tempo nå gjort om til store støyende industriområder. Friluftslivet får dårligere og dårligere kår i takt med myndighetenes iver etter å bygge ned mest mulig av landets naturområder med vindkraft. All fornuft synes fullstendig utkoblet og kortsluttet.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 9 - Natur, miljø og landskap

Natur, miljø og landskap skal betraktes og verdsettes som en ressurs som skal sikres på vegne av naturmangfoldet, biodiversiteten, alle innbyggere og for kommende generasjoner.

For store miljøkonsekvenser og belastninger på naturlandskap og biomangfold. Natur og landskap blir evig ødelagt. Dyre og unødvendige oppgraderinger av linjenett beslaglegger større deler av tidligere uberørt natur.

Det store marerittet...

”Marerittet er å våkne opp og oppdage at naturen ikke lenger er vår, der den nå blir omgjort til støyende industriområder...”

Naturen og landskapet er vårt felles gode. Til glede, nytte og atspredelse. Myndighetenes oppgave er å forvalte dette på en slik måte at vi fortsatt kan glede oss av å ha natur i nærmiljøet, både for oss selv, lokalbefolkning, for våre medskapninger, og for naturens egen del. Vi har den bare på lån og skal gi den videre til nye generasjoner. Allemannsretten er lovfestet for at alle skal ha like muligheter til å få bruke og oppleve naturen.

Vi kan ikke lengre ta våre egne naturområder som en selvfølge

De fleste av oss som er oppvokst her i landet har vært så privilegerte at vi har hatt fine naturområder nært innpå oss, nesten uansett hvor vi er bosatt. Bygd eller by. Naturen har nærmest lagt rett utenfor stuedøra, og vi har tatt dette som en selvfølge. For noen år siden ble menneskerettighetene tatt inn i Grunnloven.

Nærhet til naturen burde også vært en selvklar menneskerett. I et samfunn som opplever en kraftig økende fortetting og urbanisering blir denne nærheten til naturen stadig viktigere. Vi opplever i det daglige en økende grad av stress i jobb og hverdag og har et stort behov for å finne stillhet og naturopplevelser for å balansere dette.

Vi har de senere årene hatt en markant økning av mennesker som søker ut i naturen. Ikke bare på de større fjellturene, men også i sitt eget nærområde. Det samme kan sies om andre former for naturbruk, som jakt og fiske, og ikke minst i form av turister som kommer til Norge for å oppleve det norske kultur- og naturlandskapet.

Regjeringen - Verdien av naturgoder

Vi er avhengige av naturen

Mennesket er avhengig av naturen. Ein skog, ei elv, eit fjell eller ei myr er leveområde for plantar og dyr. Skogen og myra lagrar karbon og reinsar vatn og luft. Økosystema er grunnlaget for produksjon av mat, medisinar og materiale. Revebjølle har gitt oss

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

hjartemedisin, og opiumsvalmuen gitt har oss morfin. Naturen gir oss opplevingar som er viktige for helse og trivsel. Plantar som er viktige for oss, som jordbær, kakao og kaffi, er heilt avhengige av pollinering. Forsvinn den naturlege pollineringa, som mellom anna bier og insekt gjer, er heile livsgrunnlaget vårt trua. Då må vi menneske gjere pollineringsarbeidet sjølv! Alt frå den levande naturen som bidrar til menneskeleg velferd kallast naturgode, eller økosystemtenester. Naturgode er alt frå sopp og bær, til fotosyntese og flomdemping, og naturopplevingar. Naturen har uendeleg stor verdi for oss menneske.

Naturen har enorm verdi

Verdien av dei tenestene naturen yter er enorm, men kan vere vanskeleg å synleggjere og fastsetje. Ei samanlikning kan vere at ein ikkje tenker over verdien av ein velfungerande kropp før til dømes ei nyre blir øydelagt. Først då reflekterer ein over kva for ein viktig funksjon, eller verdi, nyra hadde. På same måte er det med velfungerande økosystem – vi reflekterer sjeldan over kva verdi naturen har for oss, før økosystema ikkje lenger er i stand til å levere desse tenestene.

Økosystemtenester er eit omgrep eller eit verktøy for å synleggjere og gjere befolkninga meir medvitne om korleis naturen bidrar direkte til vår velferd. Når vi veit at naturen bidrar med grunnleggande og uerstattelige gode, er det lettare å forstå kvifor vi treng ei berekraftig utnytting og forvaltning som gjer at økosystema vil kunne halde fram med å levere livsviktige tenester i framtida òg.

Kva gjer regjeringa?

Dei siste åra har det blitt gjort mykje, både nasjonalt og internasjonalt, for å synleggjere verdien av naturgode. I 2013 kom NOU 2013:10 Naturens goder – om verdien av økosystemtenester, som regjeringa no følgjer opp.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2013-10/id734440/>

I 2015 la regjeringa fram Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet – norsk handlingsplan for naturmangfold.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20152016/id2468099/>

Stortingsmeldinga slår fast at vi skal sikre ein berekraftig bruk av norske økosystem, slik at vi ikkje misser økosystemtenestane naturen gir oss. Samstundes skal vi ta vare på dei artane og naturtypene som er trua og sikre at eit representativt utval av norsk natur vært tatt vare på for framtidige generasjonar. I 2018 kom utgreiinga om verdien av økosystemteneste frå våtmark. Utgreiinga beskriv korleis samfunnsutviklinga og befolkningas helse og velferd hengjar saman med våtmarkene og deira økosystemtenestar. Der det er mogeleg har ekspertane forsøkt å verdsette desse tenestene i kroner-.

<https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/naturmangfold/innsiktsartikler-naturmangfold/verdien-av-naturgoder/id2076782/>

Ja, kva gjer regjeringa..? Jo det akkurat stikk motsatte av det som fremstilles i fagre ord, fine vendinger og flotte rapporter. De bygger vindkraft. Mye vindkraft. Først bygges hele landet ned stykkevis og i biter, og så i ettertid legger de frem en plan...

Bærekraft/miljømål - naturmangfold <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/>

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 10 - Retten til naturen som en ressurs

Alle skal ha like rettigheter til å kunne høste av, og utnytte de felles ressursene på en slik måte at de ikke fratrar andre de samme rettigheter.

Grønt skifte spiser opp de grønne verdiene

Det er ikke bare naturen og våre felles naturlandskap som blir skadelidende eller utelatt fra konsesjonsprosessen. Også næringer og økonomiske interesser som ikke nyter ekspropriasjonsmessig vern, blir skadelidende. Er man ikke direkte grunneier så hjelper det ikke.

Du blir ikke hørt, og får du uttale deg, så blir du oversett. Det er utallige eksempler på hvordan reiselivsbedrifter, reineiere, og andre lokale næringer mister inntektsgrunnet, eller eiendommer mister sin verdi.

Våre gjester, som kommer langveis fra, sier gjerne at om det bygges vindkraft så vil de ikke komme tilbake. Reiselivet er selve grunnsteinen i mange lokalsamfunn, der det ikke bare er noen få aktører som tjener på det, men det gir også gir store ringvirkninger i hele lokalsamfunnet.

Mange har også sin næringsvirksomhet knyttet direkte eller indirekte til bruk av det norske naturlandskapet. Slike omfattende og naturødeleggende utbygginger som vindindustrien legger opp til får store negative konsekvenser for alle disse næringene.

Vindturbinanleggene er gigantisk naturvandalisme med varig ødelagt natur som resultat. Med inntil en kvart kilometer høye vindturbiner plasseres de på de høyeste toppene i landskapet.

Knauser sprenges, myrer graves opp og gjenfylles for å bygge et gigantisk nettverk med overdimensjonerte anleggsveier, i stor grad i tidligere urørte naturområder.

Visuelt er disse anleggene synlige i titalls miles avstand og berører følgelig også omkringliggende naturverdier. Nattestid så står de der med sine kraftige blinkende røde lys og ødelegger alle muligheter til å kunne sitte på en fjellknaus og nyte en klar og fin stjernehimmel.

Det norske landskapet

Det norske landskapet er majestetisk og unikt. Reiselivsmagasiner og journalister fra hele verden er over seg av begeistring for Norge og norsk reiseliv er en viktig næring med store ringvirkninger i samfunnet fra de store byene til hver minste bygd og lokalsamfunn.

National Geographic Traveler gjennomførte i 2004 en stor kåring av de ypperste reisemålene, og kåringen ble utført av et stort panel bestående av eksperter fra hele verden.

Av 100 utvalgte destinasjoner som ble rangert havnet Fjord-Norge på en klar førsteplass. Den samme kåringen ble gjentatt i 2009, og igjen, Fjord-Norge med en ny klar førsteplass. Norge har 8 oppføringer på UNESCO's Verdensarvliste, og tre UNESCO Global Geoparker. I tillegg har det på begge sider av grensen et pågående arbeid for å få Finnskogsleden i grensetraktene i Finnskogen inn på UNESCO's Verdensarvliste. Dette arbeidet ser nå ut til å kunne bli lagt i grus av vindkraftutbyggingen på Kjølberget, sentralt plassert i dette området.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Nettavisen kom i begynnelsen av juni 2019 med følgende sak;

«Storavis besøkte norsk turistperle: - Det fikk vår spaltist til å banne og bli målløs. I januar ble det kjent at Vestlandet var blitt i New York Times' eksklusive liste over hvilke steder man bør besøke i løpet av året. Storavisen presenterte ett sted for hver uke, og det var for uke 35 at det norske reisemålet ble trukket fram. New York Times' spaltist Sebastian Modak fikk oppdraget om besøke hvert sted på listen, og nå har han levert sin reiserapport fra Vestlandet. Modak er full av lovord om sitt Norge-besøk og ble spesielt imponert over naturen. Tittelen på spalten har fått navnet: «Vestlandet i Norge er 'Åh, herregud'-land».

De samme overveldende reaksjonene kommer fra våre utenlandske gjester, enten de besøker de dype Finnskogene, det blide Sørlandet, ville Vestlandet, naturskjønne Trøndelag, Lofoten eller majestetiske Finnmark. Det norske landskapet slår pusten ut av folk. Det som er trist er at dette ikke tas hensyn til i forvaltningen i vindkraftssaker, og hele landskapet blir nå forsøpelt med vindturbiner på annenhvert fjell og nes.

Reiseliv i Nasjonal Ramme for Vindkraft

I Nasjonal ramme for vindkraft - Temarapport om reiseliv (NVE Rapport Nr 14/2019), en temarapport som NVE selv har forfattet så står det ganske så bråkjekt i Sammendraget:

«Ingen av studiene som er presentert dokumenterer en negativ påvirkning på reiselivsnæring som følge av eksisterende vindkraftutbygging.»

Legg merke til at det er NVE som selv har utarbeidet denne rapporten, mens de under Metode og medvirkning kan opplyse at «Rapporten er drøftet med NHO Reiseliv, Den norske turistforening og Innovasjon Norge.» Det fremstår her som ganske merkelig at NVE kan påstå at «Ingen av studiene som er presentert dokumenterer en negativ påvirkning på reiselivsnæring som følge av eksisterende vindkraftutbygging.»

NHO Reiseliv uttrykker imidlertid en stor skepsis til vindkraftutbyggingen, og sier klart at

«– Naturbasert reiseliv har hatt en mangedobling de senere årene og representerer tusenvis av arbeidsplasser. Vi er bekymret om det viser seg at mye natur kan gå tapt i områder som allerede er viktige, eller som kan ha en fremtidig viktig betydning for norsk reiseliv», sier kommunikasjonsdirektør Merete Habberstad i NHO Reiseliv.»

<https://www.nhoiseliv.no/vi-mener/vindkraft-vindindustri/nyheter/2019/nho-reiseliv-om-nasjonal-ramme-for-vindkraft-pa-land/>

Dette står i sterk kontrast til NVEs påstand.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00

Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA

Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

NHO Reiseliv har også tidligere ropt et varsko mot vindkraftutbyggingers negative følger for reiselivsnæringen. I sin **Politisk sak: Vindkraft må legges til egnede områder for industri** skriver de bl.a

«– Det er nettopp opplevelsesbransjen som kan være med å gi en bærekraftig vekst og nå reiselivsmeldingens mål om å bruke «hele landet, hele året» og det uten at det vil synes i naturen etter at de har reist hjem. Hvis man bygger digre vindmøller på de stedene denne bransjen potensielt kunne vokse i, setter man en effektiv stopper for det for all fremtid», sier Krohn Devold.

Les hele denne saken hos NHO Reiseliv.

<https://www.nhoreiseliv.no/vi-mener/vindkraft-vindindustri/>

Den Norske Turistforening DNT, som NVE også påstår de har drøftet denne rapporten med, uttrykker seg i minst like sterke ordelag når det gjelder vindkraftens ødeleggelse av naturlandskapet og befolkningens tap av naturopplevelser når flere og flere av våre flotteste områder nå blir omgjort til industriområder. Smak gjerne på NVEs påstand i rapporten deres enda en gang...

«Ingen av studiene som er presentert dokumenterer en negativ påvirkning på reiselivsnæring som følge av eksisterende vindkraftutbygging.»..

Vinterstid satses det i de nordlige delene av Norge mye på bl.a nordlysturisme og det sier seg selv at vindturbiner som står der med sine kraftige blinkende lys nattetid vil være helt ødeleggende.

Det er det majestetiske norske landskapet våre gjester ønsker å oppleve. Vindturbiner har de i rikelige monn der de kommer fra...

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00

Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA

Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 11 - Faser i konsesjonsprosessen, åpenhet og demokrati

All ressursforvaltning skal følge et gitt sett av faser der hver fase inneholdet gitte betingelser og prosedyrer. Befolkningen skal gis innsyn i de kriterier som til enhver tid ligger til grunn for forvaltningens vekting og beslutninger.

En konsesjonsprosess er delt inn i flere faser. Selve rammeverket og regelverket er åpent for innsyn, mens selve vektingen og saksbehandlingen er lite transparent og holdes i stor grad skjult for offentligheten. I tillegg kommer det en fase som ligger i forkant av en konsesjonssøknad. Her er det utbygger som rår grunnen. Det dukker jevnt og trutt opp nye opplysninger om kommuner som har latt seg bondefange og som skriver under på dårlige avtaler. Innbyggerne flere steder har ingen informasjon om hva som skal bygges, og flere steder vet de ikke engang at noe skal bygges i det hele tatt. Det offentlige i mange tiolfeller altfor dårlige til å informere innbyggerne. I tillegg, når det først formidles informasjon til innbyggerne så er denne bare til den berørte kommunen, mens innbyggerne i nabokommuner eller andre steder, som også har en interesse for stedet, eller de verdier som befinner seg der ikke får noen som helst informasjon. Man oppfordres til å bruke Norge som vårt ferieland, mens beslutninger som har nasjonale følger ikke opplyses til andre enn de som bor i den berørte kommunen.

Hvem er det som er klar over at vårt fremste nasjonalikon og turistdestinasjon, Preikestolen i Rogaland snart skal få en skog av vindturbiner midt i utsikten rett fremfor selve Preikestolen? Og hvem er klar over at den billedvakre Helgelandskysten med Nasjonal turistveg med Træna og Lovund snart kan få vindturbiner som nabo om Sjonfjellet i Nesna og Rana blir bygget ut?

I tillegg til i stor grad sviktene informasjon fra myndighetene så er samtidig også det enorme presset på vindkraftutbygginger et demokratisk problem. Her har store og mektige selskap hatt flere år på å tilrettelegge en søknasprosess og oppfølging, mens befolkningen bare har noen få korte uker på et høringssvar. Noen av utredningene er på mange hundre sider med informasjon. Det blir lett å overse feil og mangler i et så omfattende dokumentasjonsgrunnlag. På denne tiden skal altså samfunnet og den lille mann og kvinne kunne lese igjennom og ha tid til å innhente kunnskap. Det sier seg selv at dette ikke er særlig godt demokratisk fundert.

Her opplever vi en samlet gruppe av utbyggere og myndigheter med ubegrensede ressurser mot samfunn og enkeltpersoner med svært begrensede ressurser. Samtidig så kommer gjerne opptil flere saker oppå hverandre i tid, og det blir derfor vanskelig å få med seg alle momenter i den store saksmengden innenfor de gitte frister.

Fjerning av demokratisk høringsrett i NVEs saksbehandling

Et annet moment er i hvilken grad det i det hele tatt tas hensyn til innkommende innspill og klager. I NVEs begunnelse for fristforlengelse for Andmyran vindkraftverk i Nordland så kom det frem enda et moment. Forhåndsbestemte avgjørelser og konklusjoner under henvisning til "praksis".

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

NVEs klagebehandling, eller mangelen på denne - Et demokratisk problem

Når mesteparten av kunnskapsgrunnlaget for Andmyran vindkraftverk er så gammelt og på flere felt utdatert er det viktig at forvaltningen gir en grundig behandling av innsendte klager. Dette synes i behandlingen av Andmyran vindkraftverk ikke å være tilfelle. Her har NVE avvist alle innkomne klager med at: *"NVE har i vedtaket vektlagt at fristforlengelsen er nødvendig for at Andmyran vindkraftverk kan realiseres med el-sertifikater. Dette er i tråd med tidligere praksis. Av hensyn til likebehandling mener NVE at det ikke er grunnlag for å avvike denne praksisen ved denne søknaden."*

1. NVE gir i sin begrunnelse at "fristforlengelsen er nødvendig for at Andmyran vindkraftverk kan realiseres med el-sertifikater".

Det er ikke NVE sin oppgave å tilpasse frister i konsesjonperioden til selskapets egne disposisjoner i forhold til støtteordninger. Andmyran vindkraftverk har hatt mange år på å realisere dette vindkraftverket. Det har samtidig i denne perioden skiftet eiere flere ganger, og nå sist ble det solgt videre til tyske Prime Capital. At de ikke evner å igangsette vindkraftverket innenfor den konsesjonsgitte tidsfristen er helt og holdent deres eget ansvar. De har hatt mer enn rikelig med tid, og allikevel søker de om fristforlengelse. Det er en grunn til at konsesjoner har, og skal ha en utløpsdato. Selskapet er juridisk ansvarlig for egne handlinger, eller for sin egen mangel på handling. Nok er nok.

2. NVE har med dette vedtaket fratatt NMF og alle andre med rettslig klagerett retten til å høres og klage på vedtak.

Dette er det mest graverende punktet. NVE begrunner vedtaket med *"Dette er i tråd med tidligere praksis. Av hensyn til likebehandling mener NVE at det ikke er grunnlag for å avvike denne praksisen ved denne søknaden."*

Ved å innføre en praksis der det automatisk gis positive vedtak på søknader om fristforlengelse under henvisning til likebehandling fratår NVE dermed Norges Miljøvernforbund og alle med rettslig klagerett, grunneiere, kommuner, fylkesmannen, andre organisasjoner m.fl vår lovhjemlede klagerett og rett til høringsinnspill og klager. Disse kan sendes inn, men blir uansett ikke behandlet eller vektlagt. Hele prosessen fremstår dermed som en ren skinnprosess der alle innkommede høringsinnspill automatisk blir lagt tilside eller ikke vektlegges fordi NVE har innført en eller annen "praksis" som ikke er kunngjort offentligheten eller som er forankret i gjeldende lovverk. NVE annonserer søknader og informerer om høringsfrister på innkommede søknader, men de har allerede bestemt seg for et positivt vedtak FØR de mottar høringsinnspill.

Dette retter også spørsmål om hvorvidt NVE på tilsvarende måte har brutt med god forvaltningsskikk og forvaltningslovens §§ også i andre konsesjonssaker, ettersom NVE her henviser til en "praksis".

Å frata eller underkjenne høringsuttalelser ved å henvise til en ikke offentliggjort praksis er på denne måten et alvorlig og betydelig demokratisk problem. Hvem jobber egentlig NVE for? Forvaltningens oppgave er å ivareta felleskapets ressurser på den måten som best tjener felleskapet. Her har NVE klart og tydelig påtatt seg rollen med å forvalte felleskapets ressurser ensidig til tiltakshavers fordel og gevinst, samtidig som NVE underkjenner felleskapet og berørte parter sine rettigheter til å høres.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 12 - Inngrep og skånsomhet

Alle tiltak skal gjennomføres på en slik måte at de negative konsekvensene for natur, miljø, biodiversitet, mennesker og samfunn aller best kan unngås eller at de blir så minimale som overhodet mulig.

Vindenergi er en ny type inngrep vi ikke har særlig lang erfaring med her i landet. Ødeleggelsene i landskapet er omfattende og inngripende, og ikke reversible. Fjellknauser sprenges i stykker, gigantiske nettverk med anleggsveier, fundamenter, oppstillingsplasser og steinfyllinger skjærer gjennom landskapet og etterlater seg varige sår og ødeleggelser. Skoger sages ned og CO2 lagrende myrer graves opp, dreneres og fylles igjen med pukk og grus. Vindkraftutbyggingene etterlater seg store og varige sår i landskapet.

Det tas ingen hensyn til hverken fugl, dyr, rødlistede arter eller deres leveområder. Ved hver konsesjon eller klage kommer NVE og OED bare med den samme standardfrasen; At «samfunnsnyttene er større enn ulempene». Det er ufattelig at norsk forvaltning har så lite kunnskap om natur og de verdiene som knyttes til disse. Det som ikke kan måles i kroner og ører har ingen verdi for våre myndigheter og forvaltningsorgan. Dette er ingen ny politikk, men kun en fortsettelse av en hodeløs rovdrift som våre egne myndigheter ikke bare muliggjør, men også selv presser igjennom.

Igjen er det flere problemer som preger mange av vindkraftssakene. Her kommer alt fra dårlige og mangelfulle utredninger, foreldet kunnskapsgrunnlag, vesentlige endringer uten krav til ny konsekvensutredning og for dårlig vektning av viktige verdier. Dette kommer også i tillegg til mangelfullt tilsyn på byggestedene og lite til ingen konsekvenser for utbygger ved brudd på betingelser.

De såkalte "Avbøtende tiltak" står heller aldri i forhold til inngrepenes alvorlighet og omfang. Det er i de fleste tilfellene kun et lite "plaster på såret" for å roe gemyttene. Noen reelle forbedringer finner vi sjelden.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 13 - Opprydding og tilbakeføring

Ingen tillatelser må gis eller tiltak igangsettes før det foreligger gode konkrete løsninger for miljøhåndtering og opprydding, og der tiltaket har en begrenset varighet skal også konkrete planer og løsninger for en god tilbakeføring være på plass.

Når det gjelder punktet om opprydding og tilbakeføring er det i hovedsak to viktige moment som må være på plass. Det ene er om det i det hele tatt er mulig å tilbakeførenaturinngrep og i hvilken grad det lar seg gjennomføre. Det andre er hvem som skal ta kostnadene med en slik opprydding og tilbakeføring.

Når det gjelder det første punktet så medfører et vindkraftverk både store og omfattende inngrep i natur. Her snakker vi om varige inngrep som ofte ikke lar seg rette opp eller tilbakeføre. I den grad noe av dette i det hele tatt lar seg tilbakeføre så vil dette medføre enorme kostnader for den som er ansvarlig for dette. I utgangspunktet er det utbygger som er ansvarlig for dette, men i praksis kommer hele dette ansvaret til å hvile på grunneiere og det offentlige. For å finne ut hvorfor det blir slik må vi se nærmere på betingelsene.

Vilkåret om garantistillelse dekkes av energilovforskriften § 3-5 d. femte ledd:

«Norges vassdrags- og energidirektorat kan sette frist for arbeidet og treffe bestemmelser med hensyn til tilbakeføring».

NVE setter i tillegg et vilkår om garantistillelse i anleggskonsesjonene som skal sikre kostnadsdekning for fjerning av vindturbiner og tilbakeføring av området:

«Konsesjonær skal innen utgangen av det 12. driftsåret for anlegget oversende NVE et konkret forslag til garantistillelse som sikrer kostnadsdekning for fjerning av vindturbinene og tilbakeføring av området ved utløp av driftsperioden».

Økonomi

Konsesjonær er derfor ansvarlig for opprydding og tilbakeføring av et vindkraftanlegg etter konsesjonsperiodens utløp (25 år). Selv om det i de fleste tilfellene er store pengesterke aktører som står bak et vindkraftanlegg så eies og drives de i de fleste tilfellene av et "stråselkap" (eiendoms- og driftsselskap) som ofte stiftes med minimum aksjekapital. Aksjekapitalen i et aksjeselskap er selskapets økonomiske garanti dersom selskapet på et tidspunkt blir insolvent og/eller slås konkurs.

Når et eiendoms- og driftsselskap har en aksjekapital på 30.000,- eller 100.000,- så sier det seg selv at det ikke blir mye midler igjen til opprydding og tilbakeføring om selskapet pakker kofferten og legges ned før oppryddingen skal finne sted.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Hva gjør myndighetene?

Myndighetene ved NVE stiller ingen som helst garantier til konsesjonær hverken ved konsesjonssøknad eller ved oppstart av vindkraftanlegget. Det er først innen utgangen av det 12. driftsåret at konsesjonæren skal sende inn et forslag til garantistillelse. Ikke en garantistillelse, men kun et forslag.(!)

Nå det slik at på dette tidspunktet har anlegget vært i drift i hele 12 år. Mye av subsidier (grønne sertifikater) og overskudd kan være hentet ut av selskapet, og det kan regnskapsmessig være kjørt med røde tall. OK, hva nå..?

Naturinngrepene er allerede lagt i landskapet og turbinene har vært i produksjon i 12 år, og den gjenværende levetiden til anlegget (før reparasjon og/eller oppgradering) blitt kraftig redusert. Lite er igjen av gjenværende inntjeningspotensiale og store fremtidige kostnader i vedlikehold, oppgradering, opprydding og tilbakeføring er store og nært forestående.

Først nå, i denne fasen skal konsesjonæren legge frem et forslag. Hvem sitter på de beste forhandlingskortene? Myndighetene og samfunnet?

Dersom NVE ikke liker det forslaget som konsesjonæren legger frem fordi konsesjonæren ikke ønsker å legge tilstrekkelige midler inni sitt forslag. Hva da? Hvilke forhandlingskort har NVE? Ingen. Konsesjonæren har allerede fått hentet ut store midler og offentlig støtte og skattefordeler, og har lite å hente på videre drift. De risikerer heller ikke mer enn aksjekapitalen ved en konkurs.

Hvilke forhandlingskort sitter våre myndigheter på nå? Hvordan er det i det hele tatt mulig å lage et så idiotisk regelverk? Er det rart NVE fremstår som ensidig næringsvennlige- og tilsvarende samfunnsfiendtlige? Dette regelverket er IKKE laget for å ivareta hverken samfunnets, grunneiernes, eller andre berørte parter interesser. Det er kun skreddersydd for at vindkraften skal ha en så enkel tilgang til fellesskapets ressurser som overhodet mulig, og ikke noe annet.

Er NVE næringsvennlige...?

Hvilke metoder brukes i dag ved fjerning av selve turbinene?

Hver turbin består av flere hundre tonn metaller, skjeldne jordmetaller, ikke resirkulerbare turbinvinger i glassfiber/epoxykompositt, og noen tusen liter oljer (girolje og hydraulikkolje) i tillegg til flere andre materialer. I noen anlegg finner vi den kunstig fremstilte klimagassen SF6 (svovelhexafluorid), 23.500 ganger mer potent enn CO2 og som vil bli værende i atmosfæren i mer enn 1.000 år på grunn av at den er ikke-nedbrytbar.

<https://www.bbc.com/news/science-environment-49567197>

Og hvordan håndteres fjerning av en vindturbin i dag? Jo, den kappes av ved fundamentet og tyngdekraften gjør resten av jobben. Dette finner vi utallige eksempler på. Resultatet blir at oljerester kan spres utover ved fallstedet, og knuste turbinblader vil spre seg i terrenget som mindre partikler og mikroplast som ikke enkelt kan la seg fjerne.

Myndighetene er nødt til å stille strenge krav til hvordan utrangerte turbiner skal håndteres ved nedtagning og fjerning. Dette krever at de må demonteres og fjernes i hele deler og leveres til

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00

Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA

Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

godkjente mottak som kan håndtere materialene på en miljømessig forsvarlig måte. Dagens praksis er ikke forenelig med en god miljøhåndtering.

Og nå er vi tilbake til problemstillingen; Hvordan skal dette finansieres, og hvem står igjen med det økonomiske ansvaret. NVEs krav om et økonomisk forslag innen det 12. driftsåret er både miljømessig og samfunnsmessig uforsvarlig.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00

Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA

Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 14 - Tilsyn, kontroll og oppfølging

Alle tiltak skal gis en tilstrekkelig og god oppfølging ved tilsyn og kontroll i alle nødvendige faser. Uregelmessigheter skal ha konsekvenser, påtales og bringes tilbake til en ideell tilstand.

Når konsesjonen brytes er myndighetene på ferie

I flere av Anleggskonsesjonene for vindkraftverk stiller NVE krav til utbygger om å utføre forundersøkelser før arbeidet igangsettes. Her skal gjerne grunnundersøkelser, forundersøkelser på kulturminner, fugl med mere. På en godkjent MTA (Miljø- Transport og Anleggsplan) og en Anleggsplan er det tre ukers klagefrist. Vindkraftutbygginger foregår i tillegg i et naturområde med varierende verneverdi, og det sier seg selv at de inngrep dette medfører er irreversible. Trær sages ned, fjell sprenges og myrer graves opp og fylles igjen. Blir en klage tatt til følge kan de ikke senere reparere disse skadene.

I **Sørmarkfjellet** i Flatanger, Trøndelag startet Trønderenergi umiddelbare anleggsarbeid godt beskyttet av et stort politioppbud. Her var selve traseen omstridt da den går i et spesielt verneverdig område, og også rett igjennom en liten forekomst av rødlisteforekomst av gulprikklav. Den opprinnelige traseen gikk utenom denne forekomsten.

Allerede før klagefristen var gått ut hadde utbygger saget ned alle trærne der den var registrert. Anleggskonsesjonen fra NVE hadde også krav om at Trønderenergi var pålagt å gjøre forundersøkelser på hubro, smålom, storlom og hønsehauk. Ingen av disse forundersøkelsene ble gjennomført, og først etter at Trønderenergi hadde ryddet skogen helt opp til høyfjellet, og anleggsmaskiner, borerigg og store sprengninger hadde kommet et godt stykke oppover fjellsiden ble det satt ut 5 lyttebokser for hubro etter anmeldelse og klager. Alle fem lytteboksene dokumenterte hubro, og NOR Universitet skulle gjennomføre enda en og mer omfattende undersøkelse av hubro i området, samtidig som anleggsarbeidet med sprengninger fortsetter.

Trønderenergi har bevisst kjørt så hardt på med anleggsarbeider midt i hekketiden at det er umulig for noen fugl å hekke i området. Etter klager kom svaret fra NVE, der de anbefaler videre anleggsarbeid som godt forsvarlig mens hubroundersøkelse nummer to gjennomføres. De andre fuglene Trønderenergi var pålagt forundersøkelser på, hønsehauk, storlom og smålom er ikke gjennomført og NVE reagerer ikke. Den beste habitatene for hønsehauk er det skogsområdet der anleggsarbeidet ble startet, og gravemaskiner, borerigg, dynamitt og motorsagararbeid helt opp på høyfjellet har jo heller ikke gjort hekkeforholdene gunstige for storlom og smålom gjennom anleggsperioden. Hvorfor ble ikke arbeidet stoppet av NVE inntil disse forundersøkelsene som lå som krav i Anleggskonsesjonen var gjennomført. Og hvor var NVEs miljøtilsyn?

Et annet eksempel er Vardafjellet i Sandnes der Nordisk Vindkraft er utbygger. Sandnes kommune har klaget inn flere grove avvik og brudd på MTA og Anleggskonsesjon inn til NVE. Etter noe tid kom svaret tilbake fra NVE; «På grunn av ferieavvikling og begrenset kapasitet vil vi ikke ha anledning til å svare deres henvendelse før over sommerferien.» Her får utbygger bare fortsette anleggsarbeidet, mens forvaltnings- og tilsynsmyndigheten er fullstendig på ferie.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Tidligere og nåværende praksis er en lærebok i hva som er galt med forvaltning.

NVE har riktignok sendt ut varsel til alle utbyggere om nye retningslinjer og endring i rutinger 4/7-2019, i etterkant av NMFs møte med NVE-direktør Kjetil Lund den 28/7-2019.

«En rekke tidligere gitte konsesjoner til vindkraft er nå under planlegging og utbygging. NVE skjerper nå kravene til hvordan konsesjonærene skal involvere kommuner og andre lokale interessenter ved planlegging og bygging av vindkraftverk.

– Det er ofte et sterkt lokalt engasjement rundt utbygginger av vindkraft. Da er det viktig å legge til rette for ryddige prosesser, lokal involvering og god informasjon. Vi har derfor sendt brev til alle som har konsesjon for vindkraftanlegg på land med skjerpede krav til lokal involvering, sier vassdrags og energidirektør Kjetil Lund.

– Blant annet vil vi før hver utbygging kalle inn utbygger til møte i NVE for å gå gjennom tidsplaner og be utbygger legge fram en plan for informasjon til og involvering av lokale interessenter. Vi vil også utvide høringsfrister, og vi vil trappe opp vårt eget tilsyn i utbyggingsfasen, sier Lund.

Krav om internkontroll innført

Konsesjon gir rett til å bygge og drive vindkraftanlegg. I konsesjonene er det krav om at det skal utarbeides plan for hvordan anlegget skal bygges (detaljplan) og hvordan arbeidet skal gjennomføres (miljø-, transport og anleggsplan, eller MTA). Planene skal behandles av NVE.

NVE har tidligere varslet at de som skal bygge må ta høyde for lengre saksbehandlingstid enn før. I tillegg er det fra 2019 innført krav om internkontrollsystem for å sikre at kravene i konsesjonen etterleves.»

<http://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/201835505/2838749>

Det gjenstår imidlertid å se hvordan dette blir gjennomført i praksis. Frem til nå har NVE sviktet så godt som totalt på tilsyn, kontroll og oppfølging. Det hjelper ikke lengre med fine ord. Det er konkret handling som kreves og som er absolutt nødvendig for å gjenopprette tilliten til NVE som en effektiv og handlekraftig tilsynsmyndighet.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Premiss 15 - Nasjonale og internasjonale forpliktelser

Norge er en del av et globalt fellesskap der Norge forvalter ressurser av både nasjonale og internasjonale verdier. Norge plikter derfor å etterfølge sine internasjonale avtaler og konvensjoner landet er tilsluttet.

Som vist i de foregående premissene å ivaretar ikke Norge hverken sine nasjonale eller internasjonale avtaler eller forpliktelser på en rekke viktige områder.

Norges Miljøvernforbund (NMF) ber derfor om at all videre vindkraftutbygging i Norge stanses, samt at gitte konsesjoner og tillatelser skal trekkes tilbake. Mengden gitte konsesjoner er allerede altfor høy, og er langt over bæregrensen for det landet og miljøet kan tåle.

Med miljøvennlig hilsen
Norges Miljøvernforbund

Kurt Willy Oddekalv - Leder

Arnfinn Nilsen - Saksbehandler

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

